

V Bruseli 5. decembra 2024
(OR. en)

16525/24

**Medziinštitucionálny spis:
2024/0258(COD)**

LIMITE

**ELARG 177
COEST 703
CADREFIN 212
FIN 1098
ECOFIN 1466
BUDGET 67**

POZNÁMKA K BODU I/A

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Č. predch. dok.:	14449/24
Č. dok. Kom.:	COM(2024) 469 final
Predmet:	Návrh NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Nástroj na podporu reforiem a rastu pre Moldavskú republiku

I. KONTEXT/ÚVOD

1. Komisia 10. októbra 2024 predložila Rade a Európskemu parlamentu návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení Nástroja na podporu reforiem a rastu pre Moldavskú republiku¹.
2. Tento návrh nariadenia je založený na článku 212 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) (riadny legislatívny postup).
3. Pracovná skupina COELA rokovala o návrhu na zasadnutiach 18. a 23. októbra a 6., 20. a 27. novembra a dohodla sa na znení, ktoré sa uvádza v prílohe k tejto poznámke.

¹ ST 14449 2024 INIT.

4. V Európskom parlamente nesú hlavnú zodpovednosť Výbor pre zahraničné veci (AFET) a Výbor pre rozpočet (BUDG). Za spravodajcov boli vymenovaní Siegfried Mureşan (PPE) a Sven Mikser (S&D). Očakáva sa, že ich správa bude prijatá začiatkom budúceho roka.

II. ZÁVER

5. Výbor stálych predstaviteľov sa preto vyzýva, aby:
- a) potvrdil dohodu o znení všeobecného smerovania, ktoré sa uvádza v prílohe k tejto poznámke, a
 - b) odporučil Rade, aby ako bod A jedného zo svojich nadchádzajúcich zasadnutí dospela k všeobecnému smerovaniu, ktoré sa uvádza v prílohe k tejto poznámke, čím umožní predsedníctvu viesť príslušné rokovania.
-

Návrh

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY

o zriadení Nástroja na podporu reforiem a rastu pre Moldavskú republiku

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 212,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom,

keďže:

- (1) Únia je založená na hodnotách uvedených v článku 2 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ), medzi ktoré patrí demokracia, právny štát a dodržiavanie ľudských práv. Tieto hodnoty sú súčasťou prístupových kritérií stanovených na zasadnutí Európskej rady v Kodani v júni 1993 (ďalej len „kodanské kritériá“), ktoré predstavujú podmienky oprávnenosti na členstvo v Únii.
- (2) Proces rozširovania vychádza zo stanovených kritérií, ako aj zo spravodlivej a prísnej podmienenosti a zo zásady vlastných zásluh. Takisto pretrváva zásadný význam pevného odhodlania uplatňovať prístup „najskôr základné otázky“, ktorý si vyžaduje, aby sa kládol silný dôraz na právny štát, základné práva, fungovanie demokratických inštitúcií a reformu verejnej správy, ako aj na hospodárske kritériá. Pokrok závisí od toho, či Moldavská republika (ďalej len „Moldavsko“) vykoná reformy potrebné na zosúladenie s *acquis* Únie.

- (3) Útočná vojna Ruska proti Ukrajine ďalej ukázala, že rozširovanie je geostrategickou investíciou do mieru, bezpečnosti a stability. Únia je plne a jednoznačne odhodlaná podporovať perspektívu členstva Moldavska v Únii. Orientácia Moldavska na Úniu a jeho odhodlanie smerovať do nej je silným vyjadrením strategickej voľby Moldavska a jeho miesta v spoločenstve hodnôt. Cesta Moldavska k členstvu v EÚ musí byť pevne zakotvená v hmatateľnom a konkrétnom pokroku v oblasti reforiem.
- (4) Je v spoločnom záujme Únie a Moldavska pokročiť v reformách politického, právneho a hospodárskeho systému tejto krajiny so zreteľom na jej budúce členstvo v Únii a podporiť moldavský prístupový proces. Perspektíva členstva v Únii má silný transformačný účinok, ktorý prináša pozitívne demokratické, politické, hospodárske a spoločenské zmeny **a prispieva k posilňovaniu odolnosti Moldavska,**
- (5) Je potrebné, aby sa niektoré výhody členstva v Únii poskytli ešte pred pristúpením. Stredobod týchto výhod predstavuje hospodárska konvergencia. Konvergencia Moldavska z hľadiska HDP na obyvateľa vyjadrená v štandarde kúpnej sily zostáva v súčasnosti nízka na úrovni 29 % priemeru Únie a nezvyšuje sa dostatočne rýchlo.
- (6) Keďže prístupové rokovania s Moldavskom sa začali v júni 2024, je dôležité **poskytnúť** Moldavsku na jeho ceste k pristúpeniu **potrebnú** [...] podporu. **Táto podpora** by sa mala dostať na úroveň porovnateľnú s ostatnými kandidátskymi krajinami zapojenými do prístupových rokovaní s cieľom zabezpečiť primerané zdroje.
- (6a) **Nástroj by mal byť zameraný na podporu Moldavska pri riešení významných výziev, najmä pokiaľ ide o hospodárstvo, energetiku, potraviny, hodnotové reťazce, ktoré vyplývajú z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine a hybridných opatrení proti samotnému Moldavsku.**

- (7) Vykonávanie plánu rastu pre Moldavsko si vyžaduje primerané financovanie v rámci osobitného nového nástroja financovania, nástroja určeného na pomoc Moldavsku pri realizácii reforiem podporujúcich udržateľný hospodársky rast a pokrok v základných otázkach.
- (8) Na dosiahnutie cieľov plánu rastu pre Moldavsko by sa v súvislosti s oblasťami investícií mal klásť dôraz na odvetvia, ktoré by mohli fungovať ako hlavné multiplikátory sociálneho a hospodárskeho rozvoja: prepojenosť vrátane udržateľnej dopravy, dekarbonizácia, energetika, **poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel, rozvoj vidieka**, zelená a digitálna transformácia, ako aj vzdelávanie, účasť na trhu práce a rozvoj zručností s osobitným zameraním na mládež.
- (9) Nástroj by mal vychádzať z programu pridruženia Moldavska, ako aj z fungovania hospodárskeho a investičného plánu pre Východné partnerstvo v Moldavsku, ktorý stál v čele investícií do kritických odvetví, ako je prepojenosť, energetická efektívnosť, rozvoj podnikania a konkurencieschopnosť.
- (10) Udržateľná dopravná infraštruktúra má zásadný význam pre zlepšenie prepojenosti medzi Moldavskom a Úniou. Mala by prispieť k integrácii Moldavska do dopravnej siete Únie. Komisia v revidovanej transeurópskej dopravnej sieti (TEN-T) rozšírila európsky dopravný koridor Baltské more – Čierne more – Egejské more o Moldavsko. Sieť TEN-T je referenčným bodom pre financovanie udržateľnej dopravnej infraštruktúry, a to aj pokiaľ ide o ekologické druhy dopravy, ako je železničná doprava, ako aj o digitalizáciu dopravy.

- (11) Prostredníctvom nástroja by sa mali presadzovať investície a reformy podporujúce cestu Moldavska k digitálnej transformácii hospodárstva a spoločnosti v súlade s víziou Únie do roku 2030 predstavenou v oznámení Komisie s názvom Digitálny kompas do roku 2030: digitálne desaťročie na európsky spôsob a podporovať inkluzívne digitálne hospodárstvo v prospech všetkých občanov. V rámci nástroja by sa malo vyvíjať úsilie, aby sa Moldavsku uľahčilo dosahovanie všeobecných a digitálnych cieľov vo vzťahu k Únii. Ako Komisia uviedla vo svojom oznámení z 15. júna 2023 s názvom Vykonávanie súboru nástrojov pre kybernetickú bezpečnosť 5G, súbor nástrojov pre kybernetickú bezpečnosť 5G by mal byť referenčným nástrojom pre financovanie z prostriedkov Únie na zaistenie bezpečnosti, odolnosti a ochrany integrity projektov digitálnej infraštruktúry v regióne.
- (12) Podpora v rámci nástroja by sa mala poskytovať na splnenie všeobecných a špecifických cieľov na základe stanovených kritérií a s jasnými platobnými podmienkami. Uvedené všeobecné a špecifické ciele by sa mali sledovať vzájomne sa posilňujúcim spôsobom. Prostredníctvom nástroja by sa mal podporovať proces rozširovania vďaka zrýchleniu zosúlad'ovania s hodnotami, právnymi predpismi, pravidlami, normami, politikami a postupmi Únie (acquis) so zreteľom na členstvo v Únii, zrýchleniu regionálnej hospodárskej integrácie a postupnej integrácie Moldavska do jednotného trhu Únie a zrýchlením jeho sociálno-ekonomickej konvergenzie s Úniou. Nástroj by mal takisto podporovať dobré susedské vzťahy.
- (13) Okrem podpory sociálno-ekonomickej konvergenzie by mal pomôcť urýchliť reformy týkajúce sa základných otázok procesu rozširovania vrátane právneho štátu, základných práv, okrem iného práv utečencov, práv osôb patriacich k menšinám vrátane národnostných menšín a Rómov, ako aj práv lesbických, gejov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb (LGBTI). Takisto by mal zlepšiť fungovanie demokratických inštitúcií a verejnej správy; verejné obstarávanie, kontrolu štátnej pomoci a riadenie verejných financií; boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti; kvalitné vzdelávanie a odbornú prípravu, ako aj politiky zamestnanosti; ekologickú transformáciu, klimatické a environmentálne ciele krajiny.

- (14) Tento nástroj by mal pomôcť Moldavsku pri príprave na členstvo v Únii v súlade s existujúcou metodikou rozširovania¹.
- (15) Nástroj by mal dopĺňať existujúci dialóg o hospodárskych a finančných otázkach bez toho, aby sa ohrozil jeho rozsah pôsobnosti, čím sa posilní hospodárska integrácia a príprava Únie na mnohostranný dohľad nad hospodárskymi politikami.
- (16) Nástrojom by sa mal presadzovať rozvoj zásad účinnosti pri rešpektovaní doplnkovosti a komplementárnosti k podpore poskytovanej v rámci iných programov a nástrojov Únie a v snahe zabrániť duplicite, ako aj zabezpečiť synergie medzi pomocou podľa tohto nariadenia a inou pomocou vrátane integrovaných finančných balíkov zložených z finančných prostriedkov na vývoz a rozvoj poskytovaných Úniou, členskými štátmi, tretími krajinami, multilaterálnymi a regionálnymi organizáciami a subjektmi.
- (17) V súlade so zásadou inkluzívnych partnerstiev by sa Komisia mala snažiť zabezpečiť, aby príslušné zainteresované strany v Moldavsku vrátane sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti boli riadne zapojené do konzultácií a mali včasný prístup k príslušným informáciám, čo im umožní zmysluplne sa zapojiť do navrhovania a vykonávania programov a do súvisiacich procesov monitorovania.
- (18) Na podporu cieľov tohto nástroja a v záujme posilnenia príslušných kapacít Moldavska na vykonávanie programu reforiem by sa mala naďalej poskytovať technická pomoc, ako aj pomoc v oblasti cezhraničnej spolupráce.
- (19) Nástroj by mal zabezpečiť súlad so všeobecnými cieľmi vonkajšej činnosti Únie stanovenými v článku 21 Zmluvy o EÚ a ich podporu vrátane dodržiavania základných práv zakotvených v Charte základných práv Európskej únie. Zabezpečovať by mal najmä ochranu a podporu ľudských práv a právneho štátu.

¹ COM(2020) 57 final.

- (20) Nástroj by mal podporovať inovácie, výskum a spoluprácu medzi akademickými inštitúciami a priemyslom v záujme podpory zelenej a digitálnej transformácie a miestnych priemyselných odvetví, s osobitným dôrazom na miestne mikropodniky, malé a stredné podniky a startupy.
- (21) Moldavsko by malo preukázať dôveryhodný záväzok dodržiavať európske hodnoty, a to aj prostredníctvom svojho zosúladenia so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou Únie vrátane reštriktívnych opatrení Únie.
- (22) Pri vykonávaní mechanizmu by sa mala zohľadniť strategická autonómia Únie, ako aj strategické záujmy Únie a jej členských štátov a hodnoty, na ktorých je Únia založená.
- (23) Činnosťami v rámci nástroja by sa mal podporovať pokrok pri uplatňovaní sociálnych, klimatických a environmentálnych noriem Únie a pri dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja, Parížskej dohody prijatej podľa Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy, Dohovoru OSN o biologickej diverzite a Dohovoru OSN o boji proti dezertifikácii a nemalo by sa ním prispievať k zhoršovaniu životného prostredia ani by sa ním životné prostredie alebo klíma nemali poškodzovať. Opatrenia financované v rámci nástroja by mali byť v súlade s energetickými a klimatickými plánmi Moldavska, jeho vnútroštátne stanovenými príspevkami a cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050. Nástroj by mal prispievať k zmierňovaniu zmeny klímy a schopnosti adaptovať sa na jej nepriaznivé účinky a mala by sa ním posilniť odolnosť proti zmene klímy. Financovaním v rámci nástroja by sa mal podporovať najmä prechod na dekarbonizované, klimaticky neutrálne obehové hospodárstvo odolné proti zmene klímy.

- (24) Vykonávanie tohto nariadenia by sa malo riadiť zásadami rovnosti a nediskriminácie, ako sa uvádza v stratégiách Únie rovnosti. Mala by sa ním podporovať a presadzovať rodová rovnosť a uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti, zabezpečiť zmysluplná účasť žien na rozhodovacích procesoch a posilnenie postavenia žien a dievčat, pričom by sa malo vyvíjať úsilie o ochranu a presadzovanie **napredovania a plného uplatňovania všetkých ľudských práv žien a dievčat** [...], ako aj predchádzať násiliu na ženách a domácemu násiliu a bojovať proti nemu, pričom treba zohľadniť príslušné akčné plány EÚ pre rodovú rovnosť a príslušné závery Rady a medzinárodné dohovory. Okrem toho by sa toto nariadenie malo vykonávať v plnom súlade s Európskym pilierom sociálnych práv, a to aj pokiaľ ide o ochranu detí a pracovné práva. Vykonávanie nástroja by malo byť v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a jeho protokolom a mala by sa ním zabezpečovať prístupnosť investícií a technickej pomoci v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/882.

- (25) Vzhľadom na Európsku zelenú dohodu ako európsku stratégiu udržateľného rastu a význam riešenia cieľov v oblasti klímy a biodiverzity v súlade so záväzkami stanovenými v medziinštitucionálnej dohode by nástroj mal prispieť k dosiahnutiu celkového cieľa, aby sa 30 % rozpočtových výdavkov Únie vynakladalo na podporu cieľov v oblasti klímy a 7,5 % v roku 2024 a 10 % v rokoch 2026 a 2027 na ciele v oblasti biodiverzity. Najmenej 37 % nenávratnej finančnej podpory vrátane rezerv, ktorá sa poskytuje investičným projektom schváleným v rámci investičnej platformy susedstva (NIP), jednej z regionálnych investičných platforiem uvedených v článku 32 nariadenia (EÚ) 2021/947², by malo zodpovedať cieľom v oblasti klímy. Táto suma by sa mala vypočítať pomocou ukazovateľov z Ria v nadväznosti na povinnosť oznamovať organizácii OECD medzinárodné financovanie opatrení EÚ v oblasti zmeny klímy, ako aj v nadväznosti na iné medzinárodné dohody alebo rámce. Už v júni 2025 sa klimatické koeficienty EÚ uplatniteľné vo všetkých programoch viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2021 – 2027 a stanovené v pracovnom dokumente útvarov Komisie s názvom Architektúra začleňovania klimatického hľadiska do viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027 [SWD(2022)225] budú uplatňovať aj na výdavky v oblasti klímy v rámci okruhu 6 VFR (Susedstvo a svet). Nástroj bude v súlade s prístupom v rámci ostatných nástrojov okruhu 6 s cieľom zabezpečiť konzistentné podávanie správ o klíme v regióne. Nástrojom by sa mali podporovať činnosti, pri ktorých sa v plnej miere dodržiavajú klimatické a environmentálne normy a priority Únie a zásada „nespôsobovať významnú škodu“ v zmysle článku 17 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852 (6).

²

[...]

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/947 z 9. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa, mení a zrušuje rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 466/2014/EÚ a zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1601 a nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 480/2009 (Ú. v. EÚ L 209, 14.6.2021, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj>).

- (26) Projekty sa v rámci NIP schvaľujú po posúdení Komisiou a na základe kladného stanoviska členských štátov v rade NIP.
- (27) Komisia by mala v spolupráci s členskými štátmi a Moldavskom zabezpečiť súlad, koherentnosť, konzistentnosť a komplementárnosť a väčšiu transparentnosť a zodpovednosť pri poskytovaní pomoci, a to aj zavedením vhodných systémov vnútornej kontroly a politik boja proti podvodom. Podpora poskytnutá v rámci nástroja by sa mala sprístupniť pod základnou podmienkou, že Moldavsko bude presadzovať a rešpektovať účinné demokratické mechanizmy vrátane pluralitného parlamentného systému, slobodných a spravodlivých volieb, **slobodných, nezávislých a** pluralitných médií, nezávislého súdnictva a zásad právneho štátu a zaručí dodržiavanie všetkých záväzkov v oblasti ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám.
- (28) Nástroj by mal byť podporený zdrojmi z Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa vo výške 420 miliónov EUR a maximálnou sumou 1 500 miliónov EUR vo forme úverov na obdobie rokov 2025 – 2027. Táto suma by mala predstavovať 9 % rezervu potrebnú na úvery, čo zodpovedá 135 miliónom EUR, podporu poskytnutú Úniou na projekty schválené v rámci NIP, ako sa uvádza v článku 18 ods. 2, a doplnkovú podporu vrátane podpory organizácií občianskej spoločnosti a technickej pomoci. Nenávratná podpora by sa mala financovať z finančných prostriedkov pridelených na geografický program susedstva podľa článku 6 ods. 2 písm. a) nariadenia (EÚ) 2021/947. Pokiaľ sa v tomto nariadení neuvádza inak, mali by sa uplatňovať všetky ustanovenia podľa nariadenia (EÚ) 2021/947. Navrhovaný nástroj je vytvorený podľa vzoru Nástroja na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán.

- (28a) Nenávratná podpora by sa mala financovať z finančných prostriedkov pridelených na geografický program susedstvo podľa článku 6 ods. 2 písm. a) nariadenia (EÚ) 2021/947, a to najmä z finančnej alokácie pre východné susedstvo.**
- (29) Rozhodnutia o uvoľnení uvedené v článku 19 ods. 3 týkajúce sa podpory vo forme úverov by sa mali prijať v období od 1. januára 2025 do 30. júna 2029. Tento konečný dátum zahŕňa čas potrebný na to, aby Komisia vyhodnotila úspešné splnenie príslušných platobných podmienok a prijala následné rozhodnutie o uvoľnení.
- (30) S cieľom maximalizovať pákový efekt finančnej podpory Únie na prilákanie dodatočných investícií a zabezpečiť kontrolu Únie nad výdavkami by sa investície do infraštruktúry podporujúce program reforiem mali realizovať prostredníctvom rámca NIP. Najmenej 25 % sumy pôžičky uvoľnenej Moldavsku by malo Moldavsko poskytnúť na investičné projekty schválené v rámci NIP. Ide o doplnok k nenávratnej podpore, ktorú na tieto projekty poskytuje Únia.
- (31) Finančný záväzok z pôžičiek v rámci nástroja by nemal tvoriť súčasť sumy záruky pre vonkajšiu činnosť v zmysle článku 31 ods. 4 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/947.
- (32) Na toto nariadenie by sa mali vzťahovať horizontálne rozpočtové pravidlá prijaté Európskym parlamentom a Radou na základe článku 322 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). Uvedené pravidlá sú stanovené v nariadení (EÚ, Euratom) 2024/2509 a určuje sa nimi najmä postup zostavovania a plnenia rozpočtu v rámci priameho a nepriameho riadenia prostredníctvom grantov, verejného obstarávania, finančnej pomoci, operácií kombinovaného financovania a refundácie výdavkov externých expertov a zabezpečujú kontroly zodpovednosti finančných aktérov.

- (33) Obmedzenia oprávnenosti v postupoch udeľovania v rámci nástroja by mali byť stanovené vo vhodných prípadoch z dôvodu osobitnej povahy činnosti alebo vtedy, keď činnosť ovplyvňuje bezpečnosť alebo verejný poriadok.
- (34) S cieľom zabezpečiť efektívne vykonávanie nástroja vrátane uľahčenia integrácie Moldavska do európskych hodnotových reťazcov by všetky dodávky a materiály financované a obstarávané v rámci tohto nástroja mali pochádzať z členských štátov, Moldavska, kandidátskych krajín a zo zmluvných strán Dohody o Európskom hospodárskom priestore a z krajín, ktoré Moldavsku poskytujú podporu na úrovni, ktorá je porovnateľná s úrovňou podpory poskytovanej Úniou, s prihliadnutím na veľkosť ich hospodárstva, a z krajín, pre ktoré Komisia stanovila recipročný prístup k vonkajšej pomoci v Moldavsku, ibaže by nebolo možné dodávky a materiály získať za primeraných podmienok v žiadnej z uvedených krajín.
- (35) S Moldavskom by sa mala uzavrieť dohoda o nástroji s cieľom stanoviť zásady finančnej spolupráce medzi Úniou a Moldavskom a konkretizovať potrebné mechanizmy týkajúce sa kontroly, dohľadu, monitorovania, hodnotenia, podávania správ a auditu finančných prostriedkov Únie v rámci nástroja, pravidiel týkajúcich sa daní, ciel a poplatkov a opatrení na predchádzanie nezrovnalostiam, podvodom, korupcii a konfliktom záujmov, na ich odhaľovanie, vyšetrovanie a nápravu. V dôsledku toho by sa mala s Moldavskom uzavrieť aj zmluva o úvere, v ktorej sa stanovujú osobitné ustanovenia týkajúce sa riadenia a čerpania finančných prostriedkov poskytovaných v podobe úverov. Dohoda o nástroji aj zmluva o úvere by sa [...] mali postúpiť Európskemu parlamentu a Rade.
- (36) V dohode o nástroji by sa mala stanoviť povinnosť, aby Moldavsko zabezpečilo zber primeraných údajov o osobách a subjektoch, ktoré dostávajú finančné prostriedky, vrátane informácií o konečných užívateľoch výhod, a prístup k týmto údajom v súlade so zásadami Únie v oblasti ochrany údajov a platnými pravidlami ochrany údajov na účely vykonávania programu reforiem.

- (37) Vykonávanie nástroja by sa malo opierať o koherentný a prioritný súbor cielených reforiem a investícií týkajúcich sa priorit v Moldavsku (ďalej len „program reforiem“), ktorý by poskytoval rámec na podporu inkluzívneho, udržateľného sociálno-ekonomického rastu, bol by jasne formulovaný a zosúladený s požiadavkami na pristúpenie k Únii a so základnými otázkami procesu rozširovania. Program reforiem bude slúžiť ako zastrešujúci rámec na dosiahnutie cieľov nástroja. Program reforiem by sa mal vypracovať v úzkej spolupráci s príslušnými zainteresovanými stranami vrátane sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti a ich príspevky by sa mali zohľadniť. Vyplatenie podpory Únie by malo byť podmienené dodržiavaním platobných podmienok a merateľným pokrokom pri realizovaní reforiem stanovených v programe reforiem, ktorý posúdila a formálne schválila Komisia. Uvoľnenie finančných prostriedkov by malo byť primerane štruktúrované a malo by odrážať ciele nástroja.
- (38) Program reforiem by mal zahŕňať cielené reformné opatrenia a prioritné oblasti investícií spolu s platobnými podmienkami vo forme merateľných kvalitatívnych a kvantitatívnych krokov, ktoré naznačujú uspokojivý pokrok alebo dokončenie týchto opatrení, a harmonogram vykonávania uvedených opatrení. Program reforiem by mal obsahovať aj predbežný zoznam plánovaných investičných projektov určených na realizáciu v rámci NIP. Realizácia takýchto krokov by sa mala naplánovať najneskôr do 31. decembra 2027, hoci by malo byť možné, aby sa celkové dokončenie opatrení, na ktoré sa tieto kroky vzťahujú, rozšírilo aj na obdobie po roku 2027, ale najneskôr do 31. decembra 2028. Program reforiem by mal obsahovať aj vysvetlenie moldavského systému na účinné predchádzanie nezrovnalostiam, korupcii vrátane korupcie na vysokej úrovni, podvodom a konfliktom záujmov pri využívaní finančných prostriedkov poskytnutých v rámci nástroja, ich odhaľovanie a nápravu, ako aj vysvetlenie opatrení, ktorými sa má predísť dvojitému financovaniu z nástroja a iných programov Únie, ako aj od iných darcov.

- (39) Program reforiem by mal obsahovať vysvetlenie toho, ako by opatrenia mali prispieť k cieľom v oblasti klímy a životného prostredia, k zásade „nespôsobiť významnú škodu“ a k digitálnej transformácii.
- (40) Opatrenia v rámci programu reforiem by mali prispieť k zlepšeniu systému efektívneho riadenia a kontroly verejných financií, boju proti praniu špinavých peňazí, vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, daňovým únikom, korupcii, podvodom a organizovanej trestnej činnosti a k účinnému systému kontroly štátnej pomoci s cieľom zabezpečiť spravodlivé podmienky pre všetky podniky.
- (41) Program reforiem by mal obsahovať opis takýchto systémov, ako aj konkrétne kroky týkajúce sa kapitoly 32 s cieľom podporiť Moldavsko pri zosúladovaní jeho požiadaviek na audit a kontroly s normami Únie. V prípade, že žiadosť o uvoľnenie finančných prostriedkov zahŕňa krok súvisiaci s kapitolou 32, na ktorú sa odkazuje v článku 19 ods. 2, Komisia nesmie prijať rozhodnutie o povolení uvoľnenia finančných prostriedkov, pokiaľ takýto krok neposúdi kladne.
- (42) Dohoda o nástroji by mala takisto zahŕňať ukazovatele hodnotenia pokroku pri dosahovaní stanovených všeobecných a špecifických cieľov nástroja stanovených v tomto nariadení. Tieto ukazovatele by mali byť založené na medzinárodne dohodnutých ukazovateľoch. Ukazovatele by mali byť v čo najväčšej miere v súlade s kľúčovými ukazovateľmi výkonnosti uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Komisie, ktorým sa schvaľuje program reforiem pre západný Balkán podľa nariadenia (EÚ) 2024/1449, a v rámci merania výsledkov EFSD+. Ukazovatele by mali byť relevantné, akceptované, dôveryhodné, jednoduché a spoľahlivé.

- (43) Komisia by mala program reforiem posúdiť na základe zoznamu kritérií uvedených v tomto nariadení. S cieľom zabezpečiť jednotné podmienky vykonávania tohto nariadenia by sa mali na Komisiu preniesť vykonávacie právomoci schvaľovať program reforiem. **Uvedené právomoci by sa mali vykonávať v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 182/2011.** Komisia vo vhodných prípadoch náležite zohľadní rozhodnutie Rady 2010/427/EÚ (11) a úlohu Európskej služby pre vonkajšiu činnosť.
- (44) Pracovný program v zmysle článku 110 ods. 2 nariadenia (EÚ, Euratom) 2024/2509 prijatý v súlade s príslušnými ustanoveniami nariadenia (EÚ) 2021/947 by mal zahŕňať sumy financované z balíka prideleného na geografický program susedstva podľa článku 6 ods. 2 písm. a) nariadenia (EÚ) 2021/947.
- (45) Vzhľadom na potrebu flexibility pri vykonávaní nástroja by Moldavsko malo mať možnosť predložiť Komisii odôvodnenú žiadosť o zmenu vykonávacieho rozhodnutia, ak program reforiem vrátane príslušných platobných podmienok už nie je čiastočne alebo úplne dosiahnuteľný z dôvodu objektívnych okolností. Moldavsko by malo mať možnosť predložiť odôvodnenú žiadosť o zmenu programu reforiem, a to v relevantných prípadoch aj navrhnutím dodatkov. Komisia by mala mať možnosť zmeniť vykonávacie rozhodnutie.

- (46) V dohode o nástroji by sa mala stanoviť povinnosť, aby Moldavsko zabezpečilo zber primeraných údajov o osobách a subjektoch, ktoré dostávajú finančné prostriedky, vrátane informácií o konečných užívateľoch výhod, a prístup k týmto údajom v súlade so zásadami Únie v oblasti ochrany údajov a platnými pravidlami ochrany údajov na účely vykonávania programu reforiem. Finančná podpora programu reforiem by mala byť možná vo forme úveru. Keďže Moldavsko potrebuje finančné prostriedky, je vhodné zorganizovať finančnú pomoc v rámci diverzifikovanej stratégie financovania stanovenej v článku 224 nariadenia (EÚ, Euratom) 2024/2509 a zriadenej ako jednotná metóda financovania, od ktorej sa očakáva, že zvýši likviditu dlhopisov Únie a atraktivnosť a nákladovú efektívnosť emisie dlhopisov Únie.
- (47) Je vhodné poskytnúť Moldavsku úvery za vysoko zvýhodnených podmienok s maximálnym trvaním 40 rokov a nezačať splácanie istiny pred rokom 2034.
- (48) Vzhľadom na to, že finančné riziká spojené s podporou Moldavska vo forme úverov v rámci tohto nástroja sú porovnateľné s finančnými rizikami spojenými s úverovými operáciami podľa nariadenia (EÚ) 2021/947, miera tvorby rezerv na finančný záväzok z úverov podľa tohto nariadenia by sa mala vytvoriť vo výške 9 % v súlade s článkom 214 nariadenia (EÚ, Euratom) 2024/2509 a financovanie tvorby rezerv by sa malo získavať z finančného krytia prideleného geografickému programu susedstva podľa článku 6 ods. 2 písm. a) nariadenia (EÚ) 2021/947.
- (49) S cieľom zabezpečiť, aby Moldavsko malo k dispozícii počiatočné financovanie na realizovanie prvých reforiem, by malo mať prístup k prostriedkom až do výšky 7 % celkovej sumy poskytnutej na tento nástroj, po odrátaní doplnkovej podpory vrátane podpory organizácií občianskej spoločnosti a technickej pomoci a tvorby rezerv na úvery, a to vo forme predbežného financovania v závislosti od dostupnosti financovania a dodržania základných podmienok podpory poskytnutej v rámci nástroja.

- (50) Pri poskytovaní podpory Únie Moldavsku je dôležité zaručiť flexibilitu i programovateľnosť. Moldavsko by malo každých šesť mesiacov predložiť riadne odôvodnenú žiadosť o uvoľnenie finančných prostriedkov najneskôr dva mesiace po uplynutí lehoty na plánované vykonanie krokov stanovenej vo vykonávacom rozhodnutí Komisie, ktorým sa schvaľuje program reforiem. Na tento účel by sa finančné prostriedky v rámci nástroja mali uvoľniť podľa pevného polročného harmonogramu v závislosti od dostupnosti financovania, a to na základe žiadosti o uvoľnenie finančných prostriedkov podanej Moldavskom a po tom, ako Komisia overí uspokojivé splnenie všeobecných podmienok týkajúcich sa makrofinančnej stability, správneho riadenia verejných financií, transparentnosti a dohľadu nad rozpočtom, ako aj príslušných platobných podmienok. V prípade, že nejaká platobná podmienka nie je splnená podľa orientačného harmonogramu stanoveného v rozhodnutí o schválení programu reforiem, Komisia by mohla úplne alebo sčasti zadržať uvoľnenie finančných prostriedkov zodpovedajúcich tejto podmienke, a to podľa metodiky týkajúcej sa čiastočných platieb. Uvoľnenie zodpovedajúcich zadržaných finančných prostriedkov by sa mohlo uskutočniť pri ďalšej príležitosti na uvoľnenie finančných prostriedkov a do dvanástich mesiacov od pôvodnej lehoty stanovenej v orientačnom harmonograme za predpokladu splnenia platobných podmienok. V prvom roku vykonávania by sa uvedená lehota mala predĺžiť na 24 mesiacov od pôvodného negatívneho hodnotenia.
- (51) Odchyľne od článku 116 ods. 2 a 5 nariadenia o rozpočtových pravidlách je vhodné stanoviť začiatok lehoty na platbu príspevkov do štátnych rozpočtov, ktorým je deň oznámenia rozhodnutia o povolení vyplatenia prostriedkov Moldavsku, a vylúčiť platbu úroku z omeškania zo strany Komisie Moldavsku.

- (52) Komisia by mala na žiadosť Európskeho parlamentu v rámci postupu udelenia absolutória poskytnúť podrobné informácie o plnení rozpočtu Únie v rámci nástroja, najmä pokiaľ ide o vykonané audity vrátane zistených nedostatkov a prijatých nápravných opatrení a o projekty schválené v rámci NIP, v náležitých prípadoch vrátane sumy spolufinancovania zo strany Moldavska, ako aj ďalších zdrojov príspevkov vrátane iných finančných nástrojov Únie.
- (53) V rámci reštriktívnych opatrení Únie, ktoré boli prijaté na základe článku 29 ZEÚ a článku 215 ZFEÚ, sa nesmú priamo ani nepriamo poskytnúť žiadne finančné prostriedky ani hospodárske zdroje určeným právnickým osobám, subjektom alebo orgánom ani poskytnúť v ich prospech. Takéto určené subjekty a subjekty nimi vlastnené alebo ovládané by preto nemali byť podporované z nástroja.
- (54) V záujme transparentnosti a zodpovednosti by Moldavsko malo uverejňovať údaje o konečných príjemcoch, ktorí dostávajú sumy finančných prostriedkov kumulatívne presahujúce ekvivalent sumy 50 000 EUR počas realizácie reforiem a investícií v rámci tohto nástroja.
- (55) V súlade s nariadením (EÚ, Euratom) 2024/2509, nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 883/2013 (13) a nariadeniami Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 (14), (Euratom, ES) č. 2185/96 (15) a (EÚ) 2017/1939 (16) majú byť finančné záujmy Únie chránené primeranými opatreniami vrátane opatrení týkajúcich sa prevencie, odhaľovania, nápravy a vyšetrovania nezrovnalostí, podvodov, korupcie, konfliktu záujmov, dvojitého financovania a vymáhania stratených, neoprávnene vyplatených alebo nesprávne použitých finančných prostriedkov.
- (56) Konkrétne by Európsky úrad pre boj proti podvodom (ďalej len „OLAF“) mal mať možnosť vykonávať v súlade s nariadeniami (Euratom, ES) č. 2185/96 a (EÚ, Euratom) č. 883/2013 administratívne zisťovania vrátane kontrol a inšpekcií na mieste s cieľom zistiť, či nedošlo k podvodu, ku korupcii alebo k akémukoľvek inému protiprávnemu konaniu poškodzujúcemu finančné záujmy Únie.

- (57) V súlade s článkom 129 nariadenia (EÚ, Euratom) 2024/2509 by sa mali poskytnúť potrebné práva a prístup Komisii, úradu OLAF, Európskemu dvoru auditorov a v náležitých prípadoch Európskej prokuratúre (EPPO), a to aj od tretích strán zapojených do čerpania finančných prostriedkov Únie.
- (58) Komisia by mala zabezpečiť účinnú ochranu finančných záujmov Únie v rámci nástroja. Vzhľadom na dlhoročné skúsenosti s finančnou pomocou poskytovanou Moldavsku aj v rámci nepriameho riadenia a na jeho postupné zosúladzovanie s normami a postupmi vnútornej kontroly Únie by sa Komisia mala do veľkej miery spoliehať na fungovanie moldavských systémov vnútornej kontroly a predchádzania podvodom. Komisia a úrad OLAF a v náležitých prípadoch aj EPPO by mali byť predovšetkým bezodkladne informovaní o všetkých podozreniach z nezrovnalostí, podvodov, korupcie a konfliktu záujmov, ktoré majú vplyv na čerpanie finančných prostriedkov v rámci nástroja.
- (59) Okrem toho by Moldavsko malo bezodkladne nahlasovať Komisii nezrovnalosti, ktoré boli predmetom primárneho správneho alebo súdneho zistenia, vrátane podvodov, a naďalej ju informovať o napredovaní správnych a súdnych konaní. V záujme zosúladenia osvedčených postupov v členských štátoch by sa toto nahlasovanie malo uskutočňovať elektronicky prostredníctvom systému riadenia nezrovnalostí, ktorý zriadila Komisia.
- (60) Moldavsko by malo zaviesť systém monitorovania, ktorý vyústi do polročnej správy o plnení platobných podmienok jeho programu reforiem, ktorá bude pripojená k polročnej žiadosti o uvoľnenie finančných prostriedkov. Moldavsko by malo zhromažďovať údaje a informácie umožňujúce predchádzanie nezrovnalostiam, podvodom, korupcii a konfliktom záujmov v súvislosti s opatreniami podporovanými z nástroja, ich odhaľovanie a nápravu a poskytovať k týmto údajom prístup.

- (61) S cieľom zaistiť účinnú zodpovednosť a transparentnosť pri plnení rozpočtu Únie a zabezpečiť účinné posudzovanie pokroku pri dosahovaní cieľov tohto nariadenia by Komisia mala zabezpečiť, aby sa zaviedli jasné mechanizmy monitorovania a nezávislého hodnotenia.
- (62) Komisia by mala predložiť Európskemu parlamentu a Rade výročnú správu o pokroku pri dosahovaní cieľov tohto nariadenia.
- (63) Komisia by mala vykonať hodnotenie nástroja po jeho dokončení.
- (64) Moldavsko by malo podporovať slobodné, **nezávislé a** pluralitné médiá, ktoré posilňujú a rozvíjajú chápanie hodnôt Únie a výhod potenciálneho členstva v Únii a povinností s ním spojených, a zároveň by malo prijať rozhodné opatrenia na boj proti manipulácii s informáciami a zasahovaniu zo zahraničia. Malo by takisto zabezpečiť proaktívnu, jasnú a konzistentnú komunikáciu s verejnosťou, a to aj o podpore Únie. Prijemcovia finančných prostriedkov Únie by mali aktívne priznávať pôvod finančných prostriedkov a zabezpečiť viditeľnosť finančných prostriedkov Únie v súlade s manuálom pre komunikáciu a zviditeľnenie vonkajších činností Európskej únie.
- (65) Vykonávanie nástroja by zároveň malo byť sprevádzané posilnenou strategickou komunikáciou a verejnou diplomaciou s cieľom propagovať hodnoty Únie a zdôrazniť pridanú hodnotu únijnej podpory a **prínosov nástroja pre občanov Moldavska**.
- (66) Keďže ciele tohto nariadenia nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov, ale lepšie ich možno dosiahnuť na úrovni Únie, môže Únia prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 Zmluvy o EÚ. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku toto nariadenie neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie týchto cieľov.
- (67) Aby sa finančné prostriedky mohli Moldavsku poskytnúť včas a bez ďalšieho odkladu, malo by toto nariadenie nadobudnúť účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*,

PRIJALI TOTO NARIADENIE:

KAPITOLA I

Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Predmet úpravy

1. Týmto nariadením sa zriaďuje Nástroj na podporu reforiem a rastu pre Moldavsko na roky 2025 – 2027 (ďalej len „nástroj“).
2. Nariadením sa Moldavsku poskytuje pomoc pri uskutočnení reforiem súvisiacich s EÚ, najmä inkluzívnych a udržateľných sociálno-ekonomických reforiem a reforiem týkajúcich sa základných otázok procesu rozširovania, ktoré sú v súlade s hodnotami Únie, ako aj investícií na realizovanie moldavského programu reforiem.
3. Pokiaľ v tomto nariadení nie je uvedené inak, na vykonávanie nástroja sa uplatňujú pravidlá stanovené v nariadení (EÚ) 2021/947.

Článok 2

Vymedzenie pojmov

Na účely tohto nariadenia sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

1. „Moldavsko“ je Moldavská republika;
2. „dohoda o nástroji“ je dohoda uzavretá medzi Komisiou a Moldavskom, v ktorej sú stanovené zásady finančnej spolupráce medzi Moldavskom a Komisiou podľa tohto nariadenia. Tento mechanizmus predstavuje dohodu o financovaní v zmysle článku 114 ods. 2 nariadenia (EÚ, Euratom) 2024/2509;
3. „rámec politiky rozširovania“ je celkový politický rámec na vykonávanie tohto nariadenia, ako ho vymedzila Európska rada a Rada, a zahŕňa revidovanú metodiku rozširovania, dohody, ktoré zakladajú právne záväzný vzťah s Moldavskom, rokovacie rámce, ktorými sa riadia prípadné prístupové rokovania s kandidátmi, ako aj uznesenia Európskeho parlamentu, príslušné oznámenia Komisie, v príslušných prípadoch i na tému právneho štátu, a spoločné oznámenia Komisie a vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku;
4. „zmluva o úvere“ je zmluva uzatvorená medzi Úniou a Moldavskom, ktorou sa stanovujú podmienky úverovej podpory v rámci nástroja;
5. „program reforiem“ je komplexný, koherentný a prioritný súbor cielených reforiem a prioritných oblastí investícií v Moldavsku vrátane platobných podmienok, ktoré naznačujú uspokojivý pokrok alebo dokončenie súvisiacich opatrení, a orientačný harmonogram ich vykonávania;

6. „opatrenia“ sú reformy a investície stanovené v programe reforiem podľa kapitoly III;
7. „platobné podmienky“ sú podmienky uvoľnenia finančných prostriedkov, ktoré majú podobu pozorovateľných a merateľných kvalitatívnych alebo kvantitatívnych krokov, ktoré má Moldavsko vykonať, ako sa stanovuje v programe reforiem podľa kapitoly III;
8. „operácia kombinovaného financovania“ je operácia podporovaná z rozpočtu Únie, ktorá kombinuje nenávratné formy podpory z rozpočtu Únie so splatnými formami podpory od rozvojových alebo iných verejných finančných inštitúcií vrátane agentúr na podporu exportu alebo od komerčných finančných inštitúcií a investorov;
9. „konečný príjemca“ je osoba alebo subjekt, ktorý prijíma finančné prostriedky v rámci nástroja; v prípade časti finančných prostriedkov, ktoré sú k dispozícii ako finančná pomoc, bude konečným príjemcom moldavská štátna pokladnica; v prípade časti finančných prostriedkov, ktoré sú k dispozícii prostredníctvom investičnej platformy susedstva, bude konečným príjemcom dodávateľ alebo subdodávateľ, ktorý realizuje investičný projekt;
10. „nespôsobovať významnú škodu“ je nepodporovať alebo nevykonávať hospodárske činnosti, ktoré výrazne narúšajú akékoľvek environmentálne ciele, v relevantných prípadoch v zmysle článku 17 nariadenia (EÚ) 2020/852;
11. „investičná platforma susedstva“ je jedna z regionálnych investičných platforiem uvedených v článku 32 nariadenia (EÚ) 2021/947.

Článok 3

Ciele nástroja

1. Nástroj má tieto všeobecné ciele:

- a) podporovať proces rozširovania urýchlením zosúladenia s hodnotami, právnymi predpismi, pravidlami, normami, politikami a postupmi Únie (acquis) prostredníctvom prijatia a realizácie reforiem so zreteľom na budúce členstvo v Únii;
- b) podporovať postupnú integráciu Moldavska do jednotného trhu Únie;
- c) urýchliť sociálno-ekonomickú konvergenciu hospodárstva Moldavska s Úniou;
- d) podporovať dobré susedské vzťahy **so susednými členskými štátmi EÚ a inými partnermi zapojenými do procesu rozširovania**, ako aj medziľudské kontakty.

2. Špecifické ciele nástroja sú:

- a) ďalej posilňovať základné otázky procesu rozširovania vrátane právneho štátu a základných práv, fungovania demokratických inštitúcií vrátane odstraňovania polarizácie, verejnej správy a plnenia hospodárskych kritérií: patrí sem podpora nezávislého súdnictva, posilnenie bezpečnosti a stability, posilnenie boja proti podvodom a všetkým formám korupcie vrátane korupcie na vysokých miestach a rodinkárstva, boja proti organizovanej trestnej činnosti, cezhraničnej trestnej činnosti a praniu špinavých peňazí, ako aj boja proti financovaniu terorizmu, daňovým únikom a daňovým podvodom i vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam; zabezpečenie súladu s medzinárodným právom; posilnenie slobody a nezávislosti médií a akademickej slobody; boj proti nenávisťným prejavom; vytváranie prostredia pre občiansku spoločnosť a podpora sociálneho dialógu; podpora rodovej rovnosti, uplatňovanie rodového hľadiska a posilnenie postavenia žien a dievčat, nediskriminácia a tolerancia, zabezpečenie a posilnenie dodržiavania práv utečencov a osôb patriacich k menšinám vrátane národnostných menšín a Rómov, ako aj práv lesbických, gejov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb;

- b) dosiahnuť pokrok smerom k úplnému zosúladeniu Moldavska so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou Únie (SZBP) vrátane reštriktívnych opatrení Únie;
- c) bojovať proti dezinformáciám a zahraničnej manipulácii s informáciami a zahraničnému zasahovaniu zameraným proti Únii a jej hodnotám;
- ca) **pomáhať zvládať a zmierňovať výzvy, ktoré predstavuje útočná vojna Ruska voči Ukrajine a pokusy o destabilizáciu Moldavska;**
- d) pokročiť smerom k harmonizácii vízových politík s Úniou;
- e) posilniť efektívnosť verejnej správy, budovať kapacity a investovať do administratívnych pracovníkov v Moldavsku; zabezpečiť prístup k informáciám, verejnú kontrolu a zapojenie občianskej spoločnosti do rozhodovacích procesov; podporovať transparentnosť, zodpovednosť, štrukturálne reformy a dobrú správu vecí verejných na všetkých úrovniach, a to aj pokiaľ ide o ich právomoci v oblasti dohľadu nad rozdeľovaním verejných prostriedkov a prístupom k nim a súvisiaceho vyšetrovania, ako aj v oblasti riadenia verejných financií, verejného obstarávania a kontroly štátnej pomoci; podporovať iniciatívy a orgány zapojené do podpory a presadzovania medzinárodnej spravodlivosti v Moldavsku;
- f) urýchliť prechod Moldavska na udržateľné, klimaticky neutrálne a inkluzívne hospodárstvo, ktoré je schopné odolávať konkurenčným trhovým tlakom jednotného trhu Únie, a prechod na stabilné investičné prostredie a znížiť jeho strategickú závislosť;
- g) posilňovať hospodársku integráciu Moldavska do jednotného trhu Únie, najmä prostredníctvom posilnených obchodných a investičných tokov a odolných hodnotových reťazcov;
- h) podporovať lepšiu integráciu do jednotného trhu Únie prostredníctvom lepšej a udržateľnej prepojenosti v regióne v súlade s transeurópskymi sieťami v záujme posilnenia dobrých susedských vzťahov, ako aj medziľudských kontaktov;

- i) urýchliť inkluzívnu a udržateľnú zelenú transformáciu na klimatickú neutralitu do roku 2050 v súlade s Parížskou dohodou a so Zelenou dohodou, a to so začlenením všetkých hospodárskych odvetví, najmä **poľnohospodárstva a energetiky** vrátane prechodu na dekarbonizované klimaticky neutrálne a obehové hospodárstvo odolné voči zmene klímy, pričom sa zaručí, že pri investíciách sa dodrží zásada „nespôsobovať významnú škodu“;
- j) podporovať digitálnu transformáciu a digitálne zručnosti ako nástroje na zabezpečenie udržateľného rozvoja a inkluzívneho rastu;
- k) podporovať inovácie, výskum a spoluprácu medzi akademickými inštitúciami a priemyslom v záujme podpory zelenej a digitálnej transformácie a miestnych priemyselných odvetví s osobitným dôrazom na miestne mikropodniky, malé a stredné podniky a startupy;
- l) posilniť kvalitné vzdelávanie, odbornú prípravu, rekvalifikáciu a zvyšovanie úrovne zručností na všetkých úrovniach s osobitným zameraním na mladých ľudí, a to i pokiaľ ide o boj proti nezamestnanosti mladých ľudí, predchádzanie úniku mozgov a podporu zraniteľných komunit vrátane utečencov, podporovať politiky zamestnanosti vrátane pracovných práv v súlade s Európskym pilierom sociálnych práv a bojovať proti chudobe.

Článok 4

Všeobecné zásady

1. Podporu z nástroja riadi Komisia spôsobom, ktorý je v súlade s hlavnými zásadami a cieľmi hospodárskych reforiem stanovenými v Dohode o pridružení medzi EÚ a Moldavskom a v politike rozširovania EÚ.
2. Spolupráca v rámci nástroja sa zakladá na potrebách a presadzuje zásady účinnosti rozvoja, pričom ide konkrétne o zodpovednosť Moldavska za rozvojové priority, zameranie sa na jasnú podmienenosť a hmatateľné výsledky, inkluzívne partnerstvá, transparentnosť a vzájomnú zodpovednosť. Takáto spolupráca je založená na účinnom a efektívnom prideľovaní a využívaní zdrojov.

3. Poskytovanie makrofinančnej pomoci nepatrí do rozsahu pôsobnosti tohto nástroja.
4. Podpora z nástroja je doplnková a komplementárna k podpore poskytovanej v rámci iných programov a nástrojov Únie. Činnosti oprávnené na financovanie podľa tohto nariadenia môžu získať podporu z iných programov a nástrojov Únie za predpokladu, že sa takáto podpora nevzťahuje na rovnaké náklady a že sa zabezpečí primeraný dohľad a kontrola rozpočtu. Komisia zabezpečí komplementárnosť a synergie medzi nástrojom a inými programami Únie s cieľom zabrániť duplicite pomoci a dvojitému financovaniu.
5. S cieľom podporiť komplementárnosť, koherentnosť a efektívnosť svojich činností Komisia a členské štáty spolupracujú a usilujú sa zabrániť duplicite a zabezpečiť synergie medzi pomocou podľa tohto nariadenia a inými formami pomoci vrátane integrovaných finančných balíkov zložených z finančných prostriedkov na vývoj a rozvoj poskytovaných Úniou, členskými štátmi, tretími krajinami, multilaterálnymi a regionálnymi organizáciami a subjektmi, ako sú medzinárodné organizácie a príslušné medzinárodné finančné inštitúcie, agentúry a darcovia, ktorí nie sú členmi Únie, v súlade so zavedenými zásadami na posilnenie operačnej koordinácie v oblasti vonkajšej pomoci, a to aj prostredníctvom posilnenej koordinácie s členskými štátmi na miestnej úrovni. Takáto koordinácia na miestnej úrovni zahŕňa pravidelné a včasné konzultácie a častú výmenu informácií počas celého vykonávania nástroja.

6. Činnosťami v rámci nástroja sa uplatňuje hľadisko demokracie, ľudských práv a rodovej rovnosti a presadzujú sa tieto hodnoty, tieto činnosti sa postupne zosúladujú so sociálnymi, s klimatickými a environmentálnymi normami Únie, uplatňuje sa nimi hľadisko zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, vo vhodných prípadoch hľadisko znižovania rizika katastrof, ochrany životného prostredia a biodiverzity, a to v relevantných prípadoch aj prostredníctvom posudzovania vplyvov na životné prostredie, a podporuje sa nimi pokrok smerom k cieľom udržateľného rozvoja, pričom sa presadzujú integrované akcie, ktoré môžu vytvárať súvisiace prínosy a koherentným spôsobom plniť viaceré ciele. Pri týchto činnostiach je potrebné vyhýbať sa uviaznutým aktívam a riadiť sa zásadami „nespôsobovať významnú škodu“ a „na nikoho nezabudnúť“, ako aj prístupom uplatňovania hľadiska udržateľnosti, ktorý je základom Európskej zelenej dohody. Najmenej 37 % nenávratnej finančnej podpory vrátane rezerv, poskytnutej na investičné projekty schválené v rámci investičnej platformy susedstva (NIP), by malo zodpovedať cieľom v oblasti klímy.
7. Moldavsko a Komisia zabezpečia, aby sa pri príprave programu reforiem a vykonávaní nástroja zohľadňovala a presadzovala rodová rovnosť a uplatňovalo a začleňovalo sa hľadisko rodovej rovnosti. Moldavsko a Komisia prijímú vhodné opatrenia na zabránenie akejkoľvek diskriminácii založenej na pohlaví, rasovom alebo etnickom pôvode, náboženskom vyznaní alebo viere, zdravotnom postihnutí, veku alebo sexuálnej orientácii. Komisia o týchto opatreniach podáva správy v kontexte pravidelného podávania správ v rámci akčných plánov pre rodovú rovnosť.
8. Nástrojom sa nepodporujú činnosti ani opatrenia, ktoré sú nezlučiteľné s energetickými a klimatickými plánmi Moldavska, jeho vnútroštátne stanoveným príspevkom podľa Parížskej dohody a s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu najneskôr do roku 2050 alebo ktorými sa podporujú investície do fosílnych palív, prípadne také, ktoré majú významné nepriaznivé účinky na životné prostredie, klímu alebo biodiverzitu, **pokiaľ sa takéto činnosti alebo opatrenia výslovne nevyžadujú na dosiahnutie cieľov nástroja, najmä článku 3 ods. 2 písm. ca). V relevantných prípadoch by ich mali sprevádzať vhodné opatrenia na zabránenie, prevenciu alebo zníženie týchto nepriaznivých účinkov, a ak je to možné, na ich kompenzáciu.**

9. V súlade so zásadou inkluzívneho partnerstva sa Komisia podľa potreby usiluje zabezpečiť demokratickú kontrolu vo forme konzultácie moldavskej vlády s moldavským parlamentom, ako aj s príslušnými zainteresovanými stranami vrátane miestnych a regionálnych orgánov, sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti a prípadne vrátane zraniteľných skupín, utečencov, všetkých menšín a komunít, aby sa mohli v príslušných prípadoch zapojiť do navrhovania a vykonávania činností oprávnených na financovanie v rámci nástroja a do súvisiacich procesov monitorovania, kontroly a hodnotenia. Cieľom takýchto konzultácií je reprezentovať pluralitu moldavskej spoločnosti.
10. Komisia v úzkej spolupráci s členskými štátmi a Moldavskom zabezpečuje plnenie záväzkov Únie týkajúcich sa zvýšenej transparentnosti a zodpovednosti pri poskytovaní podpory, a to aj podporovaním vykonávania a posilňovania systémov vnútornej kontroly a politik boja proti podvodom. Komisia zverejní informácie o objeme a pridelení podpory prostredníctvom hodnotiacej tabuľky uvedenej v článku 24. Moldavsko uverejní aktuálne údaje o konečných príjemcoch finančných prostriedkov Únie na realizáciu reforiem a investícií v rámci tohto nástroja, ako sa uvádza v článku 20.

Článok 5

Základné podmienky podpory Únie

1. Základnými podmienkami podpory z nástroja je, aby Moldavsko presadzovalo a rešpektovalo účinné demokratické mechanizmy vrátane pluralitného parlamentného systému, slobodných a spravodlivých volieb, **slobodných, nezávislých a** pluralitných médií, nezávislého súdnictva a právneho štátu a zaručovalo dodržiavanie všetkých záväzkov v oblasti ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám.

2. Komisia monitoruje plnenie základných podmienok uvedených v odseku 1 pred uvoľnením finančných prostriedkov Moldavsku v rámci nástroja, a to aj v súvislosti s predbežným financovaním, a počas celého obdobia poskytovania podpory v rámci nástroja, pričom náležite zohľadňuje rámec politiky rozširovania. Komisia v procese monitorovania zohľadňuje aj príslušné odporúčania medzinárodných orgánov, ako sú Rada Európy a jej Benátska komisia alebo Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE).
3. **Ak Komisia overí, že základné podmienky stanovené v odseku 1 nie sú splnené, [...]** **prijme** rozhodnutie so záverom, že niektoré zo základných podmienok stanovených v odseku 1 tohto článku nie sú splnené, a najmä zadrží uvoľnenie finančných prostriedkov, ako sa uvádza v článku 19, bez ohľadu na splnenie platobných podmienok uvedených v článku 10, a **o svojom rozhodnutí informuje Radu.**

KAPITOLA II

Financovanie a vykonávanie

Článok 6

Vykonávanie

1. Nástroj bude podporovaný zdrojmi z Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa vo výške 420 miliónov EUR a úvermi s maximálnou výškou 1 500 miliónov EUR. Táto suma na úvery netvorí časť sumy záruky pre vonkajšiu činnosť v zmysle článku 31 ods. 4 nariadenia (EÚ) 2021/947.
2. Nenávratná finančná podpora sa financuje na obdobie od 1. januára 2025 do 31. decembra 2027 z balíka prideleného na geografický program susedstva podľa článku 6 ods. 2 písm. a) nariadenia (EÚ) 2021/947. Zahŕňa rezervy na úvery vo výške 135 miliónov EUR, podporu poskytovanú Úniou na projekty schválené v rámci NIP, ako sa uvádza v článku 18 ods. 2, a doplnkovú podporu vrátane podpory organizácií občianskej spoločnosti a technickej pomoci. Finančné prostriedky sa čerpajú v súlade s nariadením (EÚ) 2021/947.

Rozhodnutia o uvoľnení uvedené v článku 19 ods. 3 pre podporu vo forme úverov sa prijímú v období od 1. januára 2025 do 30. júna 2029.

3. Uvoľňovanie pomoci Únie riadi Komisia spôsobom, ktorý je v súlade s hlavnými zásadami a cieľmi reforiem stanovenými v programe reforiem. Všetky finančné prostriedky s výnimkou doplnkovej podpory uvedenej v odseku 2 a zdrojov uvedených v odseku 5 sa poskytujú v dvojročných splátkach na základe dokončenia potrebných reforiem v stanovených lehotách, ako sa dohodlo v programe reforiem a schválilo vo vykonávacom rozhodnutí Komisie.

4. Aspoň 25 % časti úverovej zložky uvoľnenej Moldavsku poskytne Moldavsko na investičné projekty schválené v rámci NIP, jednej z regionálnych investičných platforiem uvedených v článku 32 nariadenia (EÚ) 2021/947. Táto povinnosť, ako aj podrobné pravidlá a zásady čerpania sa podrobne uvedú v dohode o nástroji uvedenej v článku 8. Nesplnenie tejto povinnosti vedie k pozastaveniu ďalších operácií v rámci tohto nástroja a k vymáhaniu uvedených súm od Moldavska, ako sa uvádza v článku 19.
5. Suma vo výške až 1 % nenávratnej podpory uvedenej v odseku 2 sa môže použiť na technickú a administratívnu pomoc pri vykonávaní nástroja, ako sú prípravné akcie, monitorovanie, kontrola, audit a hodnotiace činnosti, ktoré sú potrebné na riadenie nástroja a dosiahnutie jeho cieľov, najmä na štúdie, stretnutia expertov, konzultácie v oblasti odbornej prípravy s moldavskými orgánmi, konferencie, konzultácie so zainteresovanými stranami vrátane miestnych a regionálnych orgánov a organizácií občianskej spoločnosti, informačné a komunikačné činnosti vrátane inkluzívnych osvetových akcií a podnikovej komunikácie o politických prioritách Únie, pokiaľ súvisia s cieľmi tohto nariadenia, na výdavky spojené so sieťami IT zameranými na spracovanie a výmenu informácií, na podnikové nástroje informačných technológií, ako aj na všetky ostatné výdavky v ústrediach a delegáciách Únie na administratívnu a koordinačnú podporu nevyhnutnú pre nástroj. Výdavky môžu zahŕňať aj náklady na činnosti podporujúce transparentnosť a náklady na iné činnosti, ako je kontrola kvality a monitorovanie projektov alebo programov na mieste, a náklady na partnerské poradenstvo a expertov na účely posúdenia a realizácie reforiem a investícií.

Článok 7

Pravidlá oprávnenosti osôb a subjektov, pôvodu dodávok a materiálov a obmedzení v rámci nástroja

1. Odchyľne od článku 28 nariadenia (EÚ) 2021/947 je účasť na postupoch verejného obstarávania a udeľovania grantov v súvislosti s činnosťami financovanými v rámci tohto nástroja otvorená pre medzinárodné a regionálne organizácie a pre všetky fyzické osoby, ktoré sú štátnymi príslušníkmi týchto krajín, ako aj právnické osoby, ktoré sú skutočne usadené v týchto krajinách:
 - a) členské štáty, Moldavsko, kandidátske krajiny a zmluvné strany Dohody o Európskom hospodárskom priestore;
 - b) krajiny, ktoré poskytujú Moldavsku úroveň podpory porovnateľnú s úrovňou, ktorú poskytuje Únia, s prihliadnutím na veľkosť ich hospodárstva, a pre ktoré Komisia stanovila recipročný prístup k vonkajšej pomoci v Moldavsku.
2. Recipročný prístup uvedený v odseku 1 písm. b) sa môže udeliť na obmedzené obdobie v trvaní aspoň jedného roka, keď krajina oprávni subjekty z Únie a z krajín oprávnených podľa tohto nástroja na základe rovnakých podmienok.

O recipročnom prístupe rozhoduje Komisia **prostredníctvom vykonávacích aktov** po konzultácii s Moldavskom. **Uvedené vykonávacie akty sa prijímú v súlade s postupom preskúmania uvedeným v článku 27.**
3. Všetky dodávky a materiály financované a obstarané v rámci tohto nástroja musia pochádzať z ktorejkoľvek krajiny uvedenej v odseku 1 písm. a) a b), a to s výnimkou prípadov, keď tieto dodávky a materiály nemožno získať za primeraných podmienok v žiadnej z uvedených krajín. Okrem toho sa uplatňujú pravidlá týkajúce sa obmedzení uvedené v odseku 6.

4. Pravidlá oprávnenosti stanovené v tomto článku sa neuplatňujú na fyzické osoby, ktoré sú zamestnané oprávnenými dodávateľmi alebo v príslušných prípadoch subdodávateľmi, alebo ktoré majú s nimi zákonne uzavreté iné zmluvy, a nepredstavujú pre ne obmedzenia na základe štátnej príslušnosti s výnimkou prípadov, keď sú obmedzenia týkajúce sa štátnej príslušnosti založené na pravidlách stanovených v odseku 6.
5. V prípade činností, ktoré subjekt spolufinancuje alebo vykonáva v rámci priameho riadenia alebo nepriameho riadenia so subjektmi uvedenými v článku 62 ods. 1 prvom pododseku písm. c) nariadenia (EÚ, Euratom) 2024/2509, sa okrem pravidiel stanovených podľa tohto článku uplatňujú aj pravidlá platné pre tieto subjekty, a to v príslušných prípadoch vrátane obmedzení stanovených v odseku 6 tohto článku a riadne zohľadnených v dohodách o financovaní a zmluvných dokumentoch podpísaných s týmito subjektmi.
6. Pravidlá oprávnenosti, pravidlá pôvodu dodávok a materiálov stanovené v odsekoch 1 a 3 a pravidlá štátnej príslušnosti fyzických osôb stanovené v odseku 4 môžu byť obmedzené, pokiaľ ide o štátnu príslušnosť, geografické umiestnenie alebo povahu právnických osôb, ktoré sa zúčastňujú na postupoch udeľovania, ako aj pokiaľ ide o geografický pôvod dodávok a materiálov, ak:
- a) sa takéto obmedzenia vyžadujú z dôvodu osobitnej povahy alebo cieľov činnosti alebo osobitného postupu udeľovania zákazky alebo ak sú tieto obmedzenia potrebné na účinné vykonávanie činnosti;
 - b) činnosť alebo osobitné postupy udeľovania zákaziek ovplyvňujú bezpečnosť alebo verejný poriadok, najmä pokiaľ ide o strategické aktíva a záujmy Únie, členských štátov alebo Moldavska vrátane bezpečnosti, odolnosti a ochrany integrity digitálnej infraštruktúry (vrátane sieťovej infraštruktúry 5G), komunikačných a informačných systémov a súvisiacich dodávateľských reťazcov.

7. Žiadatelia a uchádzači z neoprávnených krajín, ktorí predkladajú ponuky, môžu byť akceptovaní ako oprávnení v prípadoch naliehavosti alebo vtedy, keď služby na trhoch príslušných krajín alebo území nie sú k dispozícii, alebo v iných náležite odôvodnených prípadoch, v ktorých by uplatňovanie pravidiel oprávnenosti znemožnilo alebo nesmierne sťažilo realizáciu činnosti.
8. V rámci reštriktívnych opatrení Únie, ktoré boli prijaté na základe článku 29 Zmluvy o EÚ a článku 215 ZFEÚ, sa nesmú priamo ani nepriamo poskytnúť žiadne finančné prostriedky ani hospodárske zdroje právnickým osobám, subjektom alebo orgánom ani v ich prospech. Takéto osoby a subjekty, ktoré vlastnia alebo kontrolujú, nesmú byť priamo ani nepriamo podporované z nástroja, a to ani ako nepriami vlastníci, subdodávatelia v dodávateľskom reťazci alebo koneční príjemcovia.

Článok 8

Dohoda o nástroji

1. Komisia uzavrie s Moldavskom dohodu o nástroji na účely vykonávania tohto nariadenia, v ktorej sa stanoví povinnosti a platobné podmienky vyplatenia finančných prostriedkov.
2. Dohodu o nástroji dopĺňa zmluva o úvere v súlade s článkom 15, v ktorej sa stanovujú osobitné ustanovenia týkajúce sa riadenia a čerpania finančných prostriedkov poskytovaných v podobe úveru. Uvedená dohoda o nástroji vrátane akejkoľvek súvisiacej dokumentácie sa [...] bezodkladne sprístupní súčasne Európskemu parlamentu a Rade.
3. Finančné prostriedky sa Moldavsku poskytnú až po nadobudnutí platnosti dohody o nástroji a zmluvy o úvere.

4. Dohodou o nástroji a zmluvou o úvere uzavretými s Moldavskom sa zabezpečí splnenie povinností stanovených v článku 129 nariadenia (EÚ, Euratom) 2024/2509.
5. V dohode o nástroji sa stanovujú potrebné podrobné ustanovenia týkajúce sa:
- a) záväzku Moldavska dosiahnuť rozhodujúci pokrok smerom k pevnému rámcu na boj proti podvodom a zaviesť efektívnejšie a účinnejšie systémy kontroly vrátane vhodných mechanizmov na ochranu oznamovateľov a vhodných mechanizmov a opatrení na účinnú prevenciu, odhaľovanie a nápravu nezrovnalostí, podvodov, korupcie a konfliktov záujmov, ako aj posilniť boj proti praniu špinavých peňazí, organizovanej trestnej činnosti, zneužívaniu verejných financií, financovaniu terorizmu, vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, daňovým podvodom alebo daňovým únikom a inému protiprávnemu konaniu, ktoré má vplyv na finančné prostriedky poskytované v rámci nástroja;
 - b) pravidiel uvoľnenia, zadržania a zníženia finančných prostriedkov v súlade s článkom 19;
 - c) podrobných pravidiel a povinnosti Moldavska poskytnúť časť celkovej sumy úveru na projekty schválené v rámci NIP podľa článku 6 ods. 4;
 - d) činností súvisiacich s riadením, kontrolou, dohľadom, monitorovaním, hodnotením, podávaním správ a auditom v rámci nástroja, ako aj preskúmaní systémov, vyšetrovaní, opatrení proti podvodom a spolupráce;
 - e) pravidiel podávania správ Komisii o tom, či a ako sú splnené platobné podmienky uvedené v článku 10;
 - f) pravidiel v oblasti daní, ciel a poplatkov v súlade s článkom 27 ods. 9 a 10 nariadenia (EÚ) 2021/947;

- g) opatrení na účinné predchádzanie nezrovnalostiam, podvodom, korupcii a konfliktom záujmov, na ich odhaľovanie a nápravu, ako aj povinnosti osôb alebo subjektov, ktoré čerpajú finančné prostriedky Únie v rámci nariadenia, bezodkladne informovať Komisiu, úrad OLAF a v náležitých prípadoch EPPO o podozreniach alebo skutočných prípadoch nezrovnalostí, podvodov, korupcie a konfliktu záujmov a iných nezákonných činností, ktoré majú vplyv na finančné prostriedky poskytované v rámci nástroja, a následných opatreniach;
- h) povinností uvedených v článkoch 21 a 22 vrátane presných pravidiel a časového rámca zberu údajov Moldavskom a prístupu Komisie, úradu OLAF, Dvora audítorov a v náležitých prípadoch EPPO k týmto údajom;
- i) postupu na zabezpečenie toho, aby sa žiadosti o vyplatenie úverovej podpory pohybovali v rámci dostupnej sumy úveru, v súlade s článkom 6 ods. 1;
- j) práva Komisie primerane znížiť podporu poskytovanú podľa nariadenia a vymáhať akúkoľvek sumu uvedenú v článku 6 ods. 1 vynaloženú na dosiahnutie cieľov nariadenia alebo požiadať o predčasné splatenie úveru v prípadoch nezrovnalostí, podvodu, korupcie a konfliktov záujmov, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie a ktoré Moldavsko nenapravilo, v prípade zvrátenia kvalitatívnych alebo kvantitatívnych krokov alebo závažného porušenia povinnosti stanovenej v dohode o nástroji;
- k) pravidiel a spôsobov podávania správ Moldavskom na účely monitorovania vykonávania nástroja a posúdenia dosahovania cieľov stanovených v článku 3;
- l) povinnosti Moldavska elektronicky zasielať Komisii údaje uvedené v článku 20.

KAPITOLA III

Program reforiem

Článok 9

Predloženie programu reforiem

1. Na získanie akejkoľvek podpory podľa tohto nariadenia Moldavsko predloží Komisii program reforiem na roky 2025 – 2027 založený na hlavných zásadách a cieľoch sociálno-ekonomických a základných reforiem stanovených v Dohode o pridružení medzi EÚ a Moldavskom, dohodnutých v rámci európskej susedskej politiky a rámca politiky rozširovania.
2. Programom reforiem sa poskytuje zastrešujúci rámec na dosiahnutie všeobecných a špecifických cieľov stanovených v článku 3 a stanoví sa reformy, ktoré má Moldavsko vykonať, ako aj oblasti investícií. Program reforiem zahŕňa opatrenia na realizovanie reforiem prostredníctvom komplexného a koherentného balíka. V oblastiach základných otázok procesu rozširovania vrátane právneho štátu, boja proti korupcii vrátane korupcie na vysokej úrovni, základných práv a slobody prejavu sa v programe reforiem zohľadňujú posúdenia uvedené v rámci politiky rozširovania.
3. Program reforiem je v súlade s najnovším rámcom makroekonomickej a fiškálnej politiky predloženým Komisii v kontexte hospodárskeho a finančného dialógu s Úniou.
4. Program reforiem je v súlade s prioritami reforiem určenými v kontexte cesty Moldavska k pristúpeniu a v iných príslušných dokumentoch, s vnútroštátne stanoveným príspevkom podľa Parížskej dohody a cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu najneskôr do roku 2050, a podporuje tieto priority.

5. V rámci programu reforiem sa dodržiavajú všeobecné zásady stanovené v článku 4.
6. Program reforiem sa vypracuje inkluzívnym a transparentným spôsobom po konzultácii so sociálnymi partnermi a s organizáciami občianskej spoločnosti.
7. Komisia vyzve Moldavsko, aby predložilo svoj program reforiem do troch mesiacov od nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia. Komisia postúpi moldavský program reforiem Európskemu parlamentu a Rade hneď, ako jej bude doručený.

Článok 10

Zásady financovania v rámci programu reforiem

8. Nariadením sa poskytujú stimuly na vykonávanie programu reforiem stanovením platobných podmienok pre uvoľnenie finančných prostriedkov. Tieto platobné podmienky sa vzťahujú na finančné prostriedky podľa článku 6 ods. 1 s výnimkou doplnkovej podpory vrátane podpory organizácií občianskej spoločnosti a technickej pomoci. Podmienky majú podobu merateľných kvalitatívnych alebo kvantitatívnych krokov. Takéto kroky odrážajú pokrok v konkrétnych sociálno-ekonomických reformách a v základných otázkach procesu rozširovania, ktoré súvisia s dosahovaním cieľov nástroja stanovených v článku 3, a to v súlade s rámcom politiky rozširovania.
9. Splnenie týchto platobných podmienok vedie k úplnému alebo čiastočnému uvoľneniu finančných prostriedkov v závislosti od stupňa ich dokončenia.

10. Všeobecné platobné podmienky, ktoré musia byť splnené pri každom uvoľnení finančných prostriedkov, sú makrofinančná stabilita, správne riadenie verejných financií, transparentnosť a dohľad nad rozpočtom.

[...]

Článok 11

Obsah programu reforiem

1. Program reforiem musí obsahovať najmä tieto prvky, ktoré musia byť odôvodnené a podložené:
- a) opatrenia predstavujúce koherentnú, komplexnú a primerane vyváženú reakciu na ciele stanovené v článku 3, vo vhodných prípadoch vrátane štrukturálnych reforiem, investícií a opatrení na zabezpečenie súladu so základnými podmienkami uvedenými v článku 5;
 - b) vysvetlenie, ako sú opatrenia zosúladené so všeobecnými zásadami uvedenými v článku 4, ako aj s požiadavkami, so stratégiami, s plánmi a programami uvedenými v článkoch 4 a 10;
 - c) vysvetlenie, ako majú opatrenia ďalej posilniť základné otázky procesu rozširovania uvedené v článku 3 ods. 2 písm. n) vrátane právneho štátu, základných práv a boja proti korupcii;
 - d) orientačný zoznam investičných projektov a programov, o ktorých sa má diskutovať a ktoré sa majú schvaľovať na základe rámca NIP vrátane celkových príslušných objemov investícií a predpokladaných harmonogramov vykonávania;

- e) vysvetlenie očakávaného rozsahu, v akom majú opatrenia prispieť k cieľom v oblasti klímy a životného prostredia, a ich zlučiteľnosti so zásadou „nespôsobovať výraznú škodu“;
- f) vysvetlenie očakávaného rozsahu, v akom majú opatrenia prispieť k digitálnej transformácii;
- g) vysvetlenie očakávaného rozsahu, v akom majú opatrenia prispieť k cieľom v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, zamestnanosti a v sociálnej oblasti;
- h) vysvetlenie očakávaného rozsahu, v akom majú opatrenia prispieť k rodovej rovnosti, posilneniu postavenia žien a dievčat a presadzovaniu práv žien a dievčat;
- i) v prípade reforiem a investícií orientačný harmonogram a predpokladané platobné podmienky na uvoľnenie finančných prostriedkov v podobe merateľných kvalitatívnych a kvantitatívnych krokov, ktoré sa plánujú vykonať najneskôr do 31. decembra 2027;
- j) vysvetlenie toho, ako majú opatrenia prispieť k postupnému a nepretržitému zosúladiťovaniu so SZBP vrátane reštriktívnych opatrení Únie;
- ja) vysvetlenie toho, ako sa prostredníctvom týchto opatrení majú vybudovať kapacity a posilniť investície do administratívnych zamestnancov v Moldavsku;**
- k) spôsoby dosiahnutia účinného monitorovania, podávania správ a hodnotenia programu reforiem Moldavskom vrátane navrhovaných merateľných kvalitatívnych a kvantitatívnych krokov a príslušných ukazovateľov stanovených v odseku 2;

- l) vysvetlenie moldavského systému na účinné predchádzanie nezrovnalostiam, podvodom, korupcii vrátane korupcie na vysokej úrovni a konfliktom záujmov, na ich odhaľovanie a nápravu a na presadzovanie pravidiel kontroly štátnej pomoci a navrhované opatrenia na riešenie existujúcich nedostatkov v prvých rokoch vykonávania programu reforiem;
- m) pokiaľ ide o prípravu a prípadne vykonávanie plánu reforiem, zhrnutie procesu konzultácií s príslušnými zainteresovanými stranami vrátane moldavského parlamentu, miestnych a regionálnych zastupiteľských subjektov a orgánov, sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti, ktoré sa uskutočňujú v súlade s právnym rámcom, ako aj spôsob, akým sú príspevky týchto zainteresovaných strán zohľadnené v programe reforiem;
- n) plán komunikácie a zviditeľnenia programu reforiem pre miestne cieľové skupiny Moldavska;
- o) akékoľvek iné relevantné informácie.

2. Program reforiem sa zakladá na výsledkoch a zahŕňa ukazovatele hodnotenia pokroku pri dosahovaní všeobecných a špecifických cieľov stanovených v článku 3. Tieto ukazovatele vychádzajú, vo vhodných a relevantných prípadoch, z medzinárodne dohodnutých ukazovateľov a ukazovateľov, ktoré už sú k dispozícii v súvislosti s politikami Moldavska. Ukazovatele musia byť v čo najväčšej miere v súlade s kľúčovými ukazovateľmi výkonnosti uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Komisie, ktorým sa schvaľujú programy reforiem pre západný Balkán podľa nariadenia (EÚ) 2024/1449, a v rámci merania výsledkov EFSD+.

Článok 12

Posúdenie programu reforiem Komisiou

1. Komisia bez zbytočného odkladu posúdi relevantnosť, komplexnosť a vhodnosť programu reforiem Moldavska alebo v náležitých prípadoch akúkoľvek zmenu programu. Pri tomto posudzovaní Komisia úzko spolupracuje s Moldavskom a môže predložiť pripomienky, požiadať o dodatočné informácie alebo požiadať Moldavsko, aby svoj program reforiem preskúmalo či upravilo.
2. Pokiaľ ide o cieľ stanovený v článku 11 ods. 1 písm. j) tohto nariadenia, Komisia v súlade s rozhodnutím 2010/427/EÚ náležite zohľadní úlohu a príspevok ESVČ.
3. Pri posudzovaní programu reforiem Komisia zohľadní príslušné dostupné analytické informácie o Moldavsku vrátane jeho makroekonomickej situácie a udržateľnosti dlhovej služby, odôvodnenie a prvky, ktoré Moldavsko poskytlo v zmysle článku 13, **vplyv útočnej vojny Ruska voči Ukrajine a pokusov o destabilizovanie Moldavska**, ako aj akékoľvek iné relevantné informácie, napríklad informácie uvedené v článku 11.
4. Komisia pri posúdení zohľadní najmä tieto kritériá:
 - a) či program reforiem predstavuje relevantnú, komplexnú, koherentnú a primerane vyváženú reakciu na ciele stanovené v článku 3 a prvky stanovené v článku 11;
 - b) či sú program reforiem a jeho opatrenia zosúladené so zásadami, stratégiami, s plánmi a programami uvedenými v článkoch 4 a 11;

- c) či možno očakávať, že program reforiem urýchli pokrok smerom k preklenutiu sociálno-ekonomickej medzery medzi Moldavskom a Úniou, čím sa posilní jeho hospodársky, sociálny a environmentálny rozvoj, podporí konvergencia smerom k normám Únie, znížia nerovnosti a posilní sociálna súdržnosť;
- d) či možno očakávať, že programom reforiem sa ďalej posilnia základné otázky procesu rozširovania vymedzené v článku 3 ods. 2 písm. a);
- e) či možno očakávať, že program reforiem urýchli prechod Moldavska na udržateľné, klimaticky neutrálne a inkluzívne hospodárstvo odolné voči zmene klímy, a to zlepšením prepojenosti, dosiahnutím pokroku v dvojakej, zelenej a digitálnej transformácii vrátane biodiverzity, znížením strategických závislostí a posilnením výskumu a inovácií, vzdelávania, odbornej prípravy, zamestnania a zručností a širšieho trhu práce, s osobitným dôrazom na mládež;
- f) či sú opatrenia zahrnuté do programu reforiem zlučiteľné so zásadami „nespôsobovať významnú škodu“ a „na nikoho nezabudnúť“;
- g) či sa v programe reforiem primerane riešia potenciálne riziká v súlade so základnými podmienkami a s platobnými podmienkami;
- h) či sú platobné podmienky navrhnuté Moldavskom primerané a ambiciózne, v súlade s rámcom politiky rozširovania, ako aj dostatočne zmysluplné a jasné na to, aby sa umožnilo zodpovedajúce uvoľnenie finančných prostriedkov v prípade ich splnenia, a či sú navrhované ukazovatele podávania správ primerané a dostatočné na monitorovanie pokroku dosiahnutého pri plnení celkových cieľov a na podávanie správ o ňom;

- i) či sa od opatrení navrhovaných Moldavskom očakáva účinné predchádzanie nezrovnalostiam, podvodom, korupcii a konfliktom záujmov, organizovanej trestnej činnosti a praniu špinavých peňazí, ich odhaľovanie a náprava, ako aj účinné vyšetrovanie a stíhanie trestných činov týkajúcich sa finančných prostriedkov v rámci nástroja;
 - j) či program reforiem účinne odráža príspevok príslušných zainteresovaných strán vrátane moldavského parlamentu, **právne uznaných** miestnych a regionálnych zastupiteľských orgánov a úradov, sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti.
5. Pri posudzovaní programu reforiem, ktorý Moldavsko predloží, môžu Komisii pomáhať nezávislí experti.

Článok 13

Vykonávacie rozhodnutie Komisie

1. V prípade kladného posúdenia Komisia prostredníctvom vykonávacieho rozhodnutia schváli program reforiem predložený Moldavskom v súlade s článkom 12 alebo v náležitých prípadoch zmenený program predložený v súlade s článkom 14. Uvedené vykonávacie rozhodnutie [...] **sa prijme v súlade s postupom preskúmania uvedeným v článku 27.**
2. Vo vykonávacom rozhodnutí Komisie uvedenom v odseku 1 sa stanovia reformy, ktoré má Moldavsko realizovať, oblasti investícií, ktoré sa majú podporovať, a platobné podmienky vyplývajúce z programu reforiem vrátane harmonogramu.

3. Vo vykonávacom rozhodnutí Komisie uvedenom v odseku 1 sa stanoví aj:
- a) orientačná suma celkových finančných prostriedkov, ktoré má Moldavsko k dispozícii, proti plneniu platobných podmienok, ako sa uvádza v článku 10 ods. 1, a plánované splátky, ktoré sa majú uvoľniť, vrátane predbežného financovania, štruktúrované v súlade s článkom 11, keď Moldavsko dosiahne uspokojivé splnenie príslušných platobných podmienok vo forme kvalitatívnych a kvantitatívnych krokov určených v súvislosti s realizovaním programu reforiem;
 - b) rozdelenie financovania medzi úverovú podporu a nenávratnú podporu podľa jednotlivých splátok;
 - c) lehota, do ktorej sa musia dokončiť konečné platobné podmienky v súvislosti s reformami;
 - d) podrobnosti a harmonogram monitorovania, podávania správ a realizovania programu reforiem, v náležitých prípadoch aj prostredníctvom demokratickej kontroly uvedenej v článku 4, a ak je to relevantné, vrátane opatrení potrebných na dosiahnutie súladu s článkom 23;
 - e) ukazovatele stanovené v článku 11 ods. 2 na posúdenie pokroku pri dosahovaní všeobecných a špecifických cieľov stanovených v článku 3.

Článok 14

Zmeny programu reforiem

1. Ak Moldavsko z dôvodu objektívnych okolností už nemôže dosiahnuť program reforiem vrátane príslušných platobných podmienok, či už čiastočne, alebo úplne, môže navrhnúť zmenený program reforiem. V takom prípade môže Moldavsko predložiť Komisii odôvodnenú žiadosť o zmenu jej vykonávacieho rozhodnutia uvedeného v článku 13 ods. 1.

2. Komisia môže zmeniť vykonávacie rozhodnutie, najmä s cieľom zohľadniť zmenu dostupných súm v súlade so zásadami podľa článku 19, na **základe postupu preskúmania uvedeného v článku 27.**
3. Ak sa Komisia domnieva, že dôvody uvedené Moldavskom odôvodňujú zmenu jeho programu reforiem, Komisia posúdi zmenený program v súlade s článkom 12 a bez zbytočného odkladu môže zmeniť vykonávacie rozhodnutie uvedené v článku 13 ods. 1 na **základe postupu preskúmania uvedeného v článku 27.**
4. V rámci tejto zmeny môže Komisia akceptovať predĺženie lehôt pre platobné podmienky do 31. decembra 2028.

Článok 15

Zmluva o úvere, operácie vypožičiavania si prostriedkov a poskytovania úverov

1. Na financovanie podpory vo forme úverov poskytnutej v rámci nástroja je Komisia v mene Únie splnomocnená vypožičať si potrebné finančné prostriedky na kapitálových trhoch alebo od finančných inštitúcií v súlade s článkom 224 nariadenia (EÚ, Euratom) 2024/2509.
2. Komisia uzavrie s Moldavskom zmluvu o úvere. V zmluve o úvere sa stanoví maximálna suma úveru, obdobie dostupnosti a podrobné podmienky podpory poskytnutej v rámci nástroja vo forme úverov. Trvanie úverov od dátumu podpisu zmluvy o úvere je maximálne 40 rokov. Zmluva o úvere obsahuje výšku predbežného financovania a pravidiel zúčtovania predbežného financovania.

Okrem článku 220 ods. 5 nariadenia o rozpočtových pravidlách a odchyľne od neho zmluva o úvere obsahuje sumu predbežného financovania a pravidiel jeho zúčtovania.

3. Zmluva o úvere sa [...] sprístupní **súčasne** Európskemu parlamentu a Rade.

Článok 16

Tvorba rezerv

1. Rezervy na úvery sa tvoria vo výške 9 % z balíka prideleného na geografický program susedstva podľa článku 6 ods. 2 písm. a) nariadenia (EÚ) 2021/947 a používajú sa ako súčasť rezerv na podporu podobných rizík.
2. Odchylné od článku **214** [...] ods. 2 poslednej vety nariadenia o rozpočtových pravidlách sa tvorba rezerv realizuje postupne a v plnej výške najneskôr pri úplnom vyplatení úverov.
3. Miera tvorby rezerv sa prehodnocuje najmenej každé tri roky od dátumu začatia uplatňovania tohto nariadenia v súlade s postupom stanoveným v článku 31 ods. 5 štvrtom pododseku nariadenia (EÚ) 2021/947.

Článok 17

Predbežné financovanie

1. Po predložení programu reforiem Komisii môže Moldavsko požiadať o uvoľnenie predbežného financovania až do výšky 7 % celkovej sumy plánovanej v rámci tohto nástroja v súlade s článkom 6 ods. 1 po odpočítaní doplnkovej podpory vrátane podpory organizácií občianskej spoločnosti a technickej pomoci a rezerv na úvery.

2. Komisia môže uvoľniť požadované predbežné financovanie po prijatí svojho vykonávacieho rozhodnutia uvedeného v článku 13 a po nadobudnutí platnosti dohody o nástroji a zmluvy o úvere, ktoré sú uvedené v článkoch 8 a 15. Finančné prostriedky sa uvoľnia v súlade s článkom 19 ods. 3 prvou vetou a s výhradou splnenia základných podmienok stanovených v článku 5.
3. Komisia rozhodne o harmonograme vyplácania predbežného financovania, ktoré sa môže vyplatiť v jednej alebo vo viacerých tranžiach.

Článok 18

Realizácia investičných projektov v rámci investičnej platformy susedstva

1. S cieľom využiť pákový efekt finančnej podpory Únie na prilákanie ďalších investícií sa investície podporujúce program reforiem realizujú v spolupráci s medzinárodnými finančnými inštitúciami vo forme investičných projektov schválených v rámci investičnej platformy susedstva.
2. Po uspokojivom splnení **všetkých uplatniteľných** [...] podmienok Komisia prijme rozhodnutie, ktorým sa povolí uvoľnenie finančných prostriedkov, ako sa uvádza v článku 19 ods. 3. V tomto rozhodnutí sa v súlade s článkom 6 ods. 1 stanoví výška finančných prostriedkov, ktoré má Únia poskytnúť vo forme nenávratnej podpory na projekty schválené v rámci NIP, a výška finančnej pomoci vo forme úverovej podpory, ktorá sa má Moldavsku uvoľniť. V tomto rozhodnutí sa v súlade s pomerom stanoveným v dohode o nástroji, ako sa uvádza v článku 8 ods. 5 písm. c), stanoví aj podiel tejto úverovej podpory, ktorý má Moldavsko poskytnúť ako spolufinancovanie projektov schválených v rámci NIP.

Článok 19

Posúdenie splnenia platobných podmienok, zadržanie a zníženie finančných prostriedkov, pravidlá týkajúce sa platieb

1. Moldavsko dvakrát ročne predloží riadne odôvodnenú žiadosť o uvoľnenie finančných prostriedkov najneskôr dva mesiace po uplynutí lehoty stanovenej vo vykonávacom rozhodnutí Komisie, pokiaľ ide o splnené platobné podmienky týkajúce sa kvantitatívnych a kvalitatívnych krokov stanovených v programe reforiem.
2. Komisia bez zbytočného odkladu posúdi, či Moldavsko splnilo základné podmienky stanovené v článku 5 a zásady financovania stanovené v článku 10 ods. 3 a či dosiahlo uspokojivé splnenie platobných podmienok stanovených vo vykonávacom rozhodnutí Komisie uvedenom v článku 13. Ak Komisia zistí, že Moldavsko zvrátilo platobné podmienky, za ktoré Komisia už vyplatila finančné prostriedky, zníži budúce platby o zodpovedajúcu sumu. Komisii môžu pomáhať experti vrátane expertov z členských štátov. V prípade, že žiadosť o uvoľnenie finančných prostriedkov alebo žiadosť o platbu zahŕňa krok súvisiaci s kapitolou 32 uvedený v článku 22 [...] ods. 2, Komisia nesmie prijať rozhodnutie o povolení uvoľnenia finančných prostriedkov, pokiaľ takýto krok neposúdi kladne.
3. Ak Komisia kladne posúdi uspokojivé splnenie všetkých uplatniteľných podmienok, bez zbytočného odkladu informuje **Radu [...] pred tým, ako prijme** rozhodnutie, ktorým povolí uvoľnenie finančných prostriedkov zodpovedajúcich týmto podmienkam. **Uvedené rozhodnutie sa prijme v súlade s postupom preskúmania uvedeným v článku 27.** Pokiaľ ide o tieto sumy, rozhodnutie predstavuje podmienku uvedenú v článku 10.

4. Ak Komisia posúdi splnenie akýchkoľvek podmienok na základe harmonogramu negatívne, uvoľnenie finančných prostriedkov, ktoré zodpovedá týmto podmienkam, sa zadrží. **Komisia bez zbytočného odkladu informuje Radu.** Zadržané sumy sa uvoľnia len vtedy, keď Moldavsko v rámci následnej žiadosti o uvoľnenie finančných prostriedkov riadne zdôvodní, že prijalo potrebné opatrenia na zabezpečenie uspokojivého plnenia príslušných podmienok.
5. Ak Komisia dospeje k záveru, že Moldavsko neprijalo potrebné opatrenia v lehote 12 mesiacov od pôvodného negatívneho posúdenia uvedeného v odseku 4, zníži sumu nenávratnej finančnej podpory a úveru úmerne k časti zodpovedajúcej príslušným platobným podmienkam. Počas prvého roka vykonávania sa uplatňuje lehota 24 mesiacov vypočítaná od počiatočného negatívneho posúdenia uvedeného v odseku 4. Moldavsko môže do dvoch mesiacov od oznámenia záverov Komisie predložiť svoje pripomienky.
6. Akákoľvek suma zodpovedajúca platobným podmienkam, ktoré neboli splnené do 31. decembra 2028, nie je Moldavsku splatná a podľa toho, čo je vhodné, sa zruší jej viazanosť alebo sa zruší jej časť z dostupnej výšky úverovej podpory.

7. Komisia môže znížiť výšku nenávratnej finančnej podpory a vymáhať od Moldavska, a to aj formou započítania, akúkoľvek sumu vynaloženú na dosiahnutie cieľov nástroja alebo znížiť výšku úveru, ktorý sa má Moldavsku vyplatiť, alebo požiadať o predčasné splatenie úveru v súlade so zmluvou o úvere v prípade neoprávnene vyplatených finančných prostriedkov, zistených prípadov nezrovnalostí, podvodov, korupcie a konfliktu záujmov (alebo vážnych obáv v súvislosti s nimi), ktoré majú vplyv na finančné záujmy Únie a ktoré Moldavsko nenapravilo, alebo v prípade zvrátenia kvalitatívnych alebo kvantitatívnych krokov alebo v prípadoch, keď sa po uskutočnení platby zistí, že kroky neboli uspokojivo splnené, alebo v prípade závažného porušenia povinnosti vyplývajúcej z dohôd o nástroji alebo zo zmlúv o úveroch, a to aj na základe informácií poskytnutých úradom OLAF alebo zo správ Dvora audítorov. Komisia pred akýmkoľvek rozhodnutím o takomto znížení informuje Európsky parlament a Radu.
8. Odchyľne od článku 116 ods. 2 nariadenia o rozpočtových pravidlách začína lehota na platbu uvedená v článku 116 ods. 1 písm. a) uvedeného nariadenia plynúť odo dňa oznámenia rozhodnutia o povolení vyplatenia prostriedkov Moldavsku podľa odseku 3 tohto článku.
9. Na platby uskutočnené ako finančná pomoc nasmerovaná priamo do štátnej pokladnice Moldavska podľa tohto článku a článku 23 tohto nariadenia sa neuplatňuje článok 116 ods. 5 nariadenia o rozpočtových pravidlách.
10. Vyplácanie nenávratnej finančnej podpory a úverov podľa tohto článku sa uskutočňuje v súlade s rozpočtovými prostriedkami stanovenými v ročnom rozpočtovom postupe a je podmienené dostupným financovaním. Finančné prostriedky sa vyplácajú v splátkach. Splátka môže byť vyplatená v jednej tranži alebo vo viacerých tranžiach.
11. Sumy sa vyplácajú na základe rozhodnutia uvedeného v odseku 3 v súlade so zmluvou o úvere.

12. Vyplatenie akejkoľvek sumy podpory vo forme úverov je podmienené predložením žiadosti o platbu Moldavskom vo forme stanovenej v zmluve o úvere a v súlade s ustanoveniami uvedenými v dohode o nástroji. [...]

Článok 20

Transparentnosť, pokiaľ ide o osoby a subjekty, ktoré dostávajú finančné prostriedky na vykonávanie programu reforiem

1. Moldavsko uverejní aktualizované údaje o konečných príjemcoch, ktorí počas obdobia troch rokov dostávajú sumy finančných prostriedkov kumulatívne presahujúce sumu 50 000 EUR na vykonávanie reforiem a investícií v rámci tohto nástroja.
2. V prípade konečných príjemcov uvedených v odseku 1 sa s náležitým zreteľom na dodržiavanie požiadaviek na zachovávanie dôvernosti a bezpečnosti, najmä ochrany osobných údajov, uverejnia na webovej stránke v strojovo čitateľnom formáte tieto informácie zoradené podľa celkových prijatých finančných prostriedkov:
 - a) v prípade právnickej osoby celý úradný názov príjemcu a identifikačné číslo pre DPH alebo daňové identifikačné číslo, ak je k dispozícii, alebo iný jedinečný identifikátor zavedený právnymi predpismi uplatniteľnými na právnickú osobu;
 - b) v prípade fyzickej osoby meno a priezvisko či priezviská príjemcu;
 - c) suma, ktorú príjemca dostal, ako aj reformy a investície v rámci nástroja pre Moldavsko, na ktorých realizáciu táto suma prispieva.
3. Informácie uvedené v odseku 2 sa neuverejňujú, ak ich uverejnenie predstavuje riziko ohrozenia práv a slobôd konečných príjemcov alebo vážne poškodenie ich obchodných záujmov. Tieto informácie sa poskytnú Komisii.

4. Moldavsko aspoň raz ročne elektronicky zašle Komisii údaje o konečných príjemcoch uvedených v odseku 1 tohto článku v strojovo čitateľnom formáte, ktorý sa vymedzí v dohode o nástroji, ako sa uvádza v článku 8 ods. 5 písm. l).

KAPITOLA IV

Ochrana finančných záujmov Únie

Článok 21

Ochrana finančných záujmov Únie

1. Pri vykonávaní nástroja Komisia a Moldavsko prijímú všetky vhodné opatrenia na ochranu finančných záujmov Únie, pričom zohľadnia zásadu proporcionality a osobitné podmienky, za ktorých bude nástroj fungovať, základné podmienky stanovené v článku 5 ods. 1 a podmienky stanovené v osobitných dohodách o nástroji, najmä pokiaľ ide o predchádzanie podvodom, korupcii, konfliktom záujmov a nezrovnalostiam, ich odhaľovanie a nápravu, ako aj vyšetrovanie a trestné stíhanie trestných činov, ktoré majú vplyv na finančné prostriedky poskytnuté v rámci nástroja. Moldavsko sa zaväzuje napredovať smerom k účinným a efektívnym systémom riadenia a kontroly a zabezpečiť, aby bolo možné vymáhať neoprávnene vyplatené alebo nesprávne použité sumy.
2. V dohode o nástroji sa stanovujú tieto povinnosti Moldavska:
 - a) pravidelne kontrolovať, či sa poskytnuté finančné prostriedky využili v súlade s platnými pravidlami, najmä pokiaľ ide o prevenciu, odhaľovanie a nápravu podvodov, korupcie, konfliktov záujmov a nezrovnalostí;
 - b) chrániť oznamovateľov;

- c) prijímať vhodné opatrenia na predchádzanie podvodom, korupcii, konfliktom záujmov a nezrovnalostiam, ich odhaľovanie a nápravu, ako aj vyšetrovanie a trestné stíhanie trestných činov, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, na odhaľovanie a predchádzanie dvojitému financovaniu a na prijatie právnych krokov v záujme vymáhania finančných prostriedkov, ktoré boli zneužívané, a to aj v súvislosti s akýmkoľvek opatrením na realizáciu reforiem a investičných projektov alebo programov v rámci programu reforiem, a v náležitých prípadoch prijímať vhodné opatrenia na bezodkladné vybavenie žiadostí EPPO a príslušných orgánov členských štátov o vzájomnú právnu pomoc v súvislosti s trestnými činmi, ktoré majú vplyv na finančné prostriedky v rámci nástroja;
- d) na účely odseku 1, a najmä na účely kontrol využívania finančných prostriedkov v súvislosti s realizáciou reforiem uvedených v programe reforiem, zabezpečovať zber primeraných údajov o osobách a subjektoch, ktoré dostávajú finančné prostriedky, vrátane informácií o konečných užívateľoch výhod, na vykonávanie opatrení programu reforiem podľa kapitoly III, a prístup k týmto informáciám v súlade so zásadami Únie na ochranu údajov a s platnými pravidlami ochrany údajov;
- e) výslovne poveriť Komisiu, úrad OLAF, Európsky dvor audítorov a v náležitých prípadoch EPPO, aby uplatnili svoje práva stanovené v článku 129 nariadenia (EÚ, Euratom) 2024/2509.

3. V dohode o nástroji sa takisto stanovuje právo Komisie primerane znížiť výšku nenávratnej finančnej podpory poskytnutej v rámci nástroja a vymáhať od Moldavska, a to aj formou započítania, akúkoľvek sumu vynaloženú na dosiahnutie cieľov nástroja a znížiť výšku úveru, ktorý sa má vyplatiť príjemcovi, alebo požadovať predčasné splatenie úveru v súlade so zmluvou o úvere v prípade neoprávnene vyplatených finančných prostriedkov, zistených prípadov nezrovnalostí, podvodov alebo korupcie a konfliktu záujmov (alebo v prípade vážnych obáv v súvislosti s nimi), ktoré majú vplyv na finančné záujmy Únie a ktoré Moldavsko nenapravilo, alebo v prípadoch, keď sa po uskutočnení platby zistí, že kroky neboli uspokojivo splnené, alebo závažného porušenia povinnosti vyplývajúcej z dohody o nástroji alebo zo zmluvy o úvere. Pri rozhodovaní o výške vymáhanej sumy a zníženia alebo o sume, ktorá sa má predčasne splatiť, Komisia dodržiava zásadu proporcionality a zohľadňuje závažnosť nezrovnalosti, podvodu, korupcie alebo konfliktu záujmov, ktoré majú vplyv na finančné záujmy Únie, alebo porušenia povinnosti. Pred znížením sumy nenávratnej finančnej podpory alebo žiadosťou o predčasné splatenie dostane Moldavsko príležitosť predložiť svoje pripomienky.
4. Osoby a subjekty, ktoré čerpajú finančné prostriedky v rámci nástroja, bezodkladne oznámia všetky podozrenia z podvodov, korupcie, konfliktov záujmov a nezrovnalostí, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, Komisii a úradu OLAF.

Článok 22

Úloha vnútorných systémov a orgánov auditu Moldavska

1. Pokiaľ ide o časť financovania v rámci nástroja sprístupnenú ako finančná pomoc, Komisia sa na účel kontroly verejných výdavkov môže opierať o orgány auditu zriadené Moldavskom. Komisia sa podľa potreby spolieha aj na ďalšiu demokratickú kontrolu uvedenú v článku 4 ods. 9.

2. Program reforiem sa v prvých rokoch vykonávania prioritne zameriava na reformy týkajúce sa rokovaní o kapitole 32, najmä pokiaľ ide o riadenie verejných financií a vnútornú kontrolu, ako aj boj proti podvodom, a to spolu s kapitolami 23 a 24, najmä v súvislosti so spravodlivosťou, s korupciou a organizovanou trestnou činnosťou, a s kapitolou 8, najmä v súvislosti s kontrolou štátnej pomoci.
3. Moldavsko bezodkladne nahlasuje Komisii akékoľvek nezrovnalosti, ktoré boli predmetom primárneho správneho alebo súdneho zistenia, vrátane podvodov, a naďalej Komisiu informuje o napredovaní akýchkoľvek správnych a súdnych konaní v súvislosti s takýmito nezrovnalosťami. Takéto nahlasovanie sa uskutočňuje elektronicky prostredníctvom systému riadenia nezrovnalostí, ktorý zriadila Komisia.
4. Subjekty uvedené v odseku 1 vedú pravidelný dialóg s Dvorom audítorov, úradom OLAF a vo vhodných prípadoch s EPPO.
5. Komisia môže vykonávať podrobné preskúmania systémov, pokiaľ ide o plnenie rozpočtu Moldavskom, na základe posúdenia rizika a dialógu s orgánmi auditu, a vydávať odporúčania na zlepšenie týchto systémov.
6. Komisia môže prijať odporúčania určené Moldavsku vo všetkých prípadoch, keď podľa jej názoru príslušné orgány neurobili potrebné kroky na predchádzanie podvodom, korupcii, konfliktom záujmov a nezrovnalostiam, ktoré ovplyvnili správne finančné riadenie výdavkov financovaných v rámci nástroja alebo predstavujú vážne riziko, že ho ovplyvnia, ich odhaľovanie a nápravu, a vo všetkých prípadoch, keď zistí nedostatky ovplyvňujúce koncepciu a fungovanie kontrolného systému zavedeného týmito orgánmi. Moldavsko tieto odporúčania uplatní alebo poskytne odôvodnenie, prečo tak neurobilo.

KAPITOLA V

MONITOROVANIE, PODÁVANIE SPRÁV A HODNOTENIE

Článok 23

Monitorovanie a podávanie správ

1. Komisia monitoruje vykonávanie nástroja a posudzuje dosahovanie cieľov stanovených v článku 3. Monitorovanie vykonávania je cieleňé a primerané činnostiam vykonávaným v rámci dohody o nástroji a nie sú ním dotknuté požiadavky na podávanie správ stanovené v nariadení (EÚ) 2021/947. Očakáva sa, že ukazovatele uvedené v článku 11 ods. 2 prispejú k monitorovaniu nástroja Komisiou.
2. V dohode o nástroji uvedenej v článku 8 sa stanovujú pravidlá a spôsoby podávania správ Moldavskom Komisii na účely odseku 1 tohto článku.
3. Komisia podáva Európskemu parlamentu a Rade výročnú správu o pokroku pri dosahovaní cieľov tohto nariadenia. Výročnú správu dopĺňajú prezentácie o aktuálnom stave vykonávania nástroja, ktoré sa predkladajú dvakrát ročne.
4. Komisia predloží správu uvedenú v odseku 3 výboru uvedenému v článku 27 ods. 1.
5. Komisia podáva správy o pokroku pri vykonávaní programu reforiem Moldavska v kontexte hodnotiacej tabuľky vytvorenej podľa nariadenia (EÚ) 2024/1449.

Článok 24

Hodnotiaca tabuľka nástroja

6. Komisia zobrazuje pokrok pri vykonávaní programu reforiem v hodnotiacej tabuľke nástroja, ktorá bola vytvorená podľa nariadenia (EÚ) 2024/1449.

Článok 25

Hodnotenie nástroja

1. Po 31. decembri 2027 a najneskôr do 31. decembra 2031 Komisia vykoná nezávislé hodnotenie ex post nariadenia. V tomto hodnotení ex post sa posúdi príspevok Únie k dosiahnutiu cieľov nariadenia.
2. Pri hodnotení ex post sa využívajú zásady osvedčených postupov Výboru OECD pre rozvojovú pomoc s cieľom zistiť, či sa dosiahli ciele, a navrhnúť odporúčania na zlepšenie budúcich akcií.
3. Komisia oznámi zistenia a závery hodnotenia ex post spolu so svojimi pripomienkami a následnými opatreniami Európskemu parlamentu, Rade a členským štátom. Hodnotenie ex post sa môže na žiadosť Európskeho parlamentu, Rady alebo členských štátov prerokovať. Jeho výsledky sa zohľadnia pri príprave budúcich programov a akcií a prideľovaní zdrojov. Uvedené hodnotenie ex post a následné opatrenia sa zverejnia.

4. Komisia v primeranom rozsahu zapája do hodnotenia financovania z prostriedkov Únie poskytnutého v rámci tohto nariadenia všetky príslušné zainteresované strany vrátane Moldavska, sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti a vo vhodných prípadoch sa môže usilovať o vypracovanie spoločných hodnotení s členskými štátmi a inými partnermi s úzkym zapojením Moldavska.

Článok 26

Podávanie správ Moldavskom v kontexte hospodárskeho a finančného dialógu

1. Moldavsko podáva v kontexte hospodárskeho a finančného dialógu raz ročne správu o pokroku pri dosahovaní tej časti svojho programu reforiem, ktorá sa týka reforiem.

KAPITOLA VI ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Článok 27

Postup výboru

1. Komisii pomáha výbor zriadený nariadením (EÚ) 2021/947.
2. Ak sa odkazuje na tento odsek, uplatňuje sa článok 5 nariadenia (EÚ) č. 182/2011.
3. V prípade vykonávacích aktov uvedených v článku 13 ods. 1 a článku 14 ods. 2, ak výbor nevydá žiadne stanovisko, Komisia neprijme návrh vykonávacieho aktu a uplatňuje sa článok 5 ods. 4 tretí pododsek nariadenia (EÚ) č. 182/2011.

Článok 28

Informácie, komunikácia a publicita

1. Bez toho, aby boli dotknuté požiadavky stanovené v nariadení (EÚ) 2021/947, Komisia sa na zabezpečenie zviditeľnenia finančných prostriedkov Únie určených na finančnú podporu, s ktorou sa počíta v programe reforiem, zapojí do komunikačných činností vrátane spoločných komunikačných činností s Moldavskom. Komisia zabezpečí, aby sa podpora poskytnutá v rámci nástroja oznámila a uznala prostredníctvom vyhlásenia o financovaní. Akcie financované v rámci nástroja sa vykonávajú v súlade s požiadavkami na komunikáciu a zviditeľňovanie v rámci vonkajších činností financovaných Úniou a iných príslušných usmernení.
2. Prijemca finančných prostriedkov Únie musí, najmä pri propagácii akcií a ich výsledkov, aktívne priznávať pôvod a zabezpečiť zviditeľnenie finančných prostriedkov Únie tak, že poskytne koherentné, účinné a primerané cielené informácie rôznym cieľovým skupinám vrátane médií a verejnosti, v náležitých prípadoch aj zobrazením emblému Únie a uvedením náležitého vyhlásenia o financovaní, ktoré znie „financované Európskou úniou“.
3. Informovanie, komunikácia a publicita prebiehajú v prístupnom formáte.

Článok 29

Nadobudnutie účinnosti

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Toto nariadenie je záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch.

V Bruseli

*Za Európsky parlament
predseda/predsedačka*

*Za Radu
predseda/predsedačka*